

מזל התאחדותנו

יוצא לאור

ע"י התאחדות אברכים החסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק - אלעד

שנה י"ג גליון תקצ"ד

וארא

כ"ח טבת תשס"ט

והנבד את לבו ולא שמע אליהם

סערה והמולה רבתי שררה בשוק העיירה, קולות וברקים מילאו את חללה עוברים ושבים נתקלו לחזות שנעמדו שני השותפים יהודי וגוי שהסתכסכו בוויכוח סוער, וכשראו שאינם באים לעמק השוה הפנו את מענותיהם אל השופט שידון ביניהם, כשכל אחד מושני הצדדים מנסה להוכיח את צדקתו ואשמת הבריו.

השופט שהיה שונא ישראל מובהק נטה כל הזמן לצידו של הגוי, וכשראה היהודי שידו על התחתונה והולך להפסיד את המשפט שלח להשופט מתנה בסתר כדי להטות את לבבו לטובה אליו.

שאל אותו השופט: כיצד הנך נותן לי שוחד הלא בתורתכם כתיב שאסור לתת שוחד לדיין שהרי לב הדיין יטה אחר נותן השוחד, והדין שיוציא לא יוכל להיות דין אמת, מכיון שהשופט נוגע בדבר.

השיב לו היהודי: אילו היית יהודי והיו באים לפניך ראובן ושמעון לדין, דעתך על שניהם שקולים היא, ואין לבך נוטה לזה יותר מאשר לזה, והדין יכול להיות דין אמת, לכן אם צד אחד יתן שוחד הוא מכריע בכך את לבו של הדיין לצידו, וכל מאזני הדין תטה לטובתו, לא כן הדבר כאשר באים יהודי וגוי לדין בפני שופט גוי, כאן דעתו של השופט אינה שקולה ושוה לגבי שניהם, לבו של השופט נוטה מלכתחלה לצד הגוי, שהרי הלכה הוא בידוע שעשו שונא ליעקב, וכדי לאזן את דעתך שלחתי לך שוחד, כנגד נטיית לבך לצד בעל דיני תבוא הלב אל השוחד, וכפות המאזניים של המשפט תהיינה שקולות, והדין יצא מתוקן.

על פי משל זה מבאר הבית הלוי מברכים זי"ע את קושיית המפז כיצד הכביד ה' את לב פרעה והרי על ידי כך נמל ממנו את האפשרות לבחור בטוב ולשלוח את בני ישראל מארצו.

אך לפי האמור מובן, שהרי רצונו האמיתי של פרעה היה שלא לשלוח את בני ישראל מארצו, אולם מתוך הסבל הגדול שהיה לו ולעמו מהמכות הוא עמד לפעול נגד רצונו, יציאה בתנאים אלו לא היתה נחשבת לפרעה לזכות, הואיל ומה שנעשה בהכרח אינו אלא אונס ואינו נחשב למאומה, חיווק לבו ע"י ה' היה איפוא לא כדי לשלול ממנו הבחירה, אלא אדרבה כדי להסיר ממנו את יראת המכה, וע"י כך שב פרעה לרצונו העצמי שהיה שלא לשלח.

אכן בני ישראל הם להיפוך, כמ"ש הרמב"ם (הל' גירושין פ"ב ה"ב) על מה דקיימא לן גבי גט וקרוב (יבמות ק) כופין אותו עד שיאמר רוצה אני, כי באמת מוטבע בנפש כל אדם מושראל לשמוע למצות קונו, אלא שיצרו הרע מסיתו לעשות הרע בעיני ה', ושואר שבעיסה הוא המונע והמעכב מלעשות הטוב והישר בעיני ה', ולאחר שהוכה ותשש יצרו הרע הרי הוא עושה כטבעו וכרצונו כדת של תורה.

וממוצא דברים אלו נמצינו למדין מליצה ישרה על כל בית ישראל, כי אף אם נכשלו ועברו על מצוות ה', לא מרוע לבבם עשו כן ולא להכעים את בוראם חלילה, אלא אנוסים הם ביד יצרם הרע הכוער בקרבם תמיד, אבל בפנימיות לבבם כל רצונם ומאוויהם ותשוקתם לעשות רצון קנם והפץ צורם, ולאחר שמסירין המונע ותשש יצרם הרי הם עושים הטוב והישר כטבעם וכרצונם.

תוכן העניינים

- לקח טוב.....עמוד ב'
- שבת בשבתו.....עמוד ג'
- דבש תמרים.....עמוד ה'
- בשפתי צדיקים.....עמוד ו'
- פרפראות להכמה.....עמוד ז'
- ודרשת וחקרת.....עמוד ח'
- פניני התורה.....עמוד ט'
- חוקים להורותם.....עמוד י'
- הילולא דצדיקיא.....עמוד י"א
- דבר בעתו.....עמוד י"ג
- משולחן מלכים.....עמוד י"ד
- דברות קודש.....עמוד כ"ז

להכנסת מודעות, ברכות מזל טוב,

הנצחת שם, לעילוי נשמת

ולכל שאר עניני המערכת

הארות והערות וכדו'

אפשר לפנות

להד"ר יושע פאליק שווארץ הי"ו

011-972-527617061

לקח טוב

ליקוטים יקרים, מפי סופרים וספרים,
ע"ד מוסר וחסידות נאמרים

אפילו לאחר שנצטרכו לבוא בדברים עם כופר ורשע וממא כפרעה, דבר זה לא השפיע עליהם ולא נשתנו אף כמלוא נימה, כי מידת קדושתם היתה כה גדולה, עד כי לא היתה לסביבתו הטמאה של פרעה כל שליטה עליהם. (באר מים חיים)

☆

תנו לכם מופת, לכאורה הי' צריך לומר תנו להם מופת, אלא כי ההבדל בין מופת מזויף הנעשה באחיות עיניים או בכשפים לבין מופת אמיתי המתרחש ע"י סח אלוקי, הוא שהמופת המזויף מעורר רק את פליאתם של הצופים, ואילו המבצעים אותו אינם מתפלאים כלל ועיקר, ולעומת זה המופת האלוקי, מופלא הוא גם בעיני הצדיקים שעל ידם הוא מתרחש, וזהו פי' הפסוק **תנו לכם מופת** גם בעיני עצמכם יהיה זה מופת מופלא. (נועם אלימלך)

☆

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם ואזכור את בריתי, וגם אני שמעתי א"ת נאקת בני ישראל, היינו עם נאקת בני ישראל שהם צועקים על צער עול הגלות והשעבוד, שמעתי עוד צעקה אחרת, "אשר מצרים מעבידים אותם" רוצה לומר שצועקים ביותר על זה שהמצריים המצרים ומעיקים להם, יהיו מפעילים ומעבידים אותם עבודת השי"ת, ולקרב לבכם אל השי"ת, שע"י הצרות התעוררו לחזור אליו בתשובה, ולא כן הוא, כי האדם לא צריך לחכות עד שיבוא אליו הצרה ואז ישוב ושב ורפא לו, אלא טרם בוא הצרה יתפלל שיתמיד בבריאותו, ועל זה הי' דוה לכם, שחכו עד אז שיתעוררו ולא עשו זאת מאליהם, אלא ע"י המצרים, וזה הי' צעקתם, אשר מצרים מעבידים אותם ולזה אמר הקב"ה, 'ואזכור את בריתי היינו על זה ראוי ונכון שאזכור הברית ולגאלם. (אח"כ ישראל)

מעבירים את האדם על דעתו ועל דעת קונו, לפיכך: "שמעתי את נאקת בני ישראל" נאקת היסורים הגדולים "ואזכור את בריתי" הגיעה השעה לזכור את ברית המלח. (מאור ושמש)

☆

והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים, הצעד הראשון לקראת הגאולה היה זה, שהגלות נמאסה בעיני בני ישראל ולא היו יכולים עוד לסבול את המצרים, כי כל זמן שאפשר עוד לסבול את הגלות, אין הגאולה יכולה לבוא. וזה שאמר הכתוב: "והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים" אוציא אתכם מתוך הסבלנות שיש בכם כלפי המצרים ואמאים בעיניכם את הגלות. עד כי לא תוכלו לשאתה עוד.

(חדושי הרי"ם)

☆

וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל, רצון השי"ת הוא להשפיע תמיד טובה על ישראל, וכאשר בני ישראל ראוים לישועה, נגרם על ידי זה נחת רוח לבורא עולם, וזה נחשב להם למצוה, וזהו פירושו של שבר מצוה מצוה, שעצם השכר שיהודי מקבל בעד קיום המצוה, הוא עצמו נחשב למצוה, לפי שע"י מתמלא רצונו של השי"ת, לפיכך הוא אומר למשה ואהרן, כי יאמרו לבני ישראל, שע"י שיכשירו עצמם לקראת הגאולה, ויפנו את הדרך לישועתי, יהיו מקיימים מצוה, וזה שאמר הכתוב ויצום אל בני ישראל, לעשות להם זאת למצוה, 'להוציא את בני ישראל מארץ מצרים'.

(קדושת לוי)

☆

הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם וגו' הם המדברים אל פרעה וכו' הוא משה ואהרן, משה ואהרן אשר זכו לקדושה העליונה ולהתגלות הנביאה, נשארו כמות שדם באותו מדרגה גבוהה,

וארא אל אברהם וגו', וברש"י וארא אל האבות, וכבר דשו רבים להבין מה הוסיף רש"י באמרו אל האבות ופי' הכוונה דהנה ישנם אנשים בנן של קדושים, שסומכים על זכות אבותיהם שהם צדיקים וקדושים עליונים, וע"י מתרשלים בעבודתם הם ובניהם ובני בניהם, באמרם שיש להם יתד לתלות עליו דהיינו יהוה אבותיהם הק', אמנם מי שיש לו מוח בקדקדו יבין מאליו כי העיקר הוא יהוה עצמו להתקדש ולטהר עצמו בשלימות ואז זכות אבותיו מסייעתו, ועל זה כיון רש"י באמרו "וארא אל האבות" כלו' שיצחק אבינו לא סמך עצמו בעבודתו על זכות אברהם אבינו וגם יעקב אבינו לא הסתפק במה שיש לו זכות אביו וזקיניו רק כל אחד מהם השתדל בעבודת ה' להיות בעצמו בבחינת אב, ואעפ"י שהם בנים לאלים ותרשישים, עכ"ז זכו להיות אבות ובזכות זה נראה אליהם ה' וזהו וארא אל האבות. (קדושת ציון)

☆

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם ואזכור את בריתי, ראיתי את ישראל ביסוריהם ונזכרתי בבריתי, שכן דורשים בגמ' שיסורים מכפרים, ממה שנאמר ברית אצל מלח 'ברית מלח עולם', ונאמר ברית אצל יסורים אלה דברי הברית' מה מלח מיטיב את הבשר כך יסורים מיטיבים את האדם ונוטלים ממנו את הטאוו, הרבי ר' מנדלי מרימנוב זצוק"ל היה אומר על מאמר חכמינו זה, שאמנם המלח מוסיף טעם לבשר, אבל רק אם המלח ניתן במידה מתאימה, ואילו לכשמפריזים בהמלחה מאבד הבשר את טעמו עד שאיננו ראוי לאכילה, כיצא בזה גם היסורים, כשהם ניתנים במידה ובשיעור, שיוכל האדם לשאתם, רק אז מיטיבים הם את האדם, ואילו יסורים יתר על המידה

שבת בשבתו

אמרות קודש בעניני שבת נאמרים
על פרשת השבוע ערוכים וסדורים

אינו שולט בו מעשה הכשפים

ולא יכלו החרטמים לעמוד מפני משה מפני השחין. משמע לפני זה עמדו לפני משה בכל מכה, בדם וצפרדע כנים ערוב דבר, וי"ל הטעם כי אמרו חז"ל בר"ה בטלה עבודה מאבותינו במצרים ובניסן נגאלו ש"מ שמכת דם הי' בר"ה כידוע מהמדרש ביום שהתחילו עשר מכות לבא על מצרים בטלה עבודה מאבותינו עיי"ש, וא"כ צפרדע בר"ח מרחשון כדאיתא במד' פרשה זו שבין כל מכה ומכה הי' חודש, רביעית החודש שימשה המכה והשאר הי' להתראה לחד מ"ד ולאידך מ"ד בהיפוך. כנים ר"ח כסליו, ערוב ר"ח טבת, דבר ר"ח שבט, ולפי"ז ע"כ הי' שנת עיבור והי' שחין ר"ח אדר וברד ר"ח אדר שני וארבה ר"ח ניסן, וכ"כ רמב"ן בפ' בא בד"ה הנני מביא מרח ארבה יעוין שם וחושך סמוך לפסח ממש. ופסח שבו יצאו בני ממצרים יום ה' הי' כדאיתא במס' שבת בפ' ר"ע ולפי"ז הי' ר"ח שבט בשבת ובשבת לא יכלו החרטומים לעשות מעשה כדאמרין בגמ' (סנהדרין ס"ב) בעל אוב יוכית, ע"כ לא יכלו לעשות שום מעשה ביום ר"ח שבט שחל בשבת. (תורת משה חתם סופר)

הבדלה בין ישראל לעכו"ם

ושמתי פדות בין עמי ובין עמך למחר יהיה האות הזה. וי"ל דהיינו מצות שבת, שאלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין, ומצות שבת הוא המבדיל בין ישראל לעמים שגוי ששבת חייב וכו' זהו בין עמי ובין עמך, והוא נקראת אות כמו שנאמר ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם, וניתנה במרה, זהו שאמר למחר יהיה האות הזה היינו במרה, וזהו שהוא מרומז בפירוש רש"י ושמתי פדות שיבדיל וכו' היינו ברכת הבדלה במוצאי שבת קודש המבדיל בין קודש לחול בין ישראל לעמים וכו' והבן. ובוזה יונח אומרו ושמתי פדות לשון עבר, ולכאורה הוי ליה למימר ואשים פדות, להביא כמו שאמר למחר יהיה וכו'. אלא דידוע משה תיקן להם במצרים את יום השבת לנוח, זה שאמר ושמתי פדות מכבר, אמנם במצוה ועומד לא היה עד שבאו למרה, זה שאמר למחר יהיה האות הזה, היינו במצווה ועומד כמו שנאמר שם שם לו. (דברי ישראל)

משבת רואים דבסוף יהי חסדים

וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה'. במד"ר א"ל הקב"ה למשה אני כתבתי עליך שאתה עניו ואתה מקפיד על דברי, חייך יש לך לידע שנאמר טוב אחרית דבר מראשיתו טוב אחריתו של ישראל שנתתי להם במצרים, שנאמר ויאמר ה' אל משה עתה תראה. ונראה די"ל דצדיקים יש להם יסורים מתחלה ושלוה בסופה ורשעים יש להם תחלה שלוה וסוף יסורים, והוכחה לזה בישראל תחילה הלילה ובסוף יום שלוה ומנוחה, ובב"נ תחילה היום ובסוף לילה, והנה משה רבינו בירר לישראל יום מנוחה ש"ק כדי שישמרו השבת, ונודע דברי הפלא"ה ז"ל דקודם מ"ת היו יכולין להחמיר להיות כישראל אבל לחומרא הי' להם דין ב"נ ונכרי ששבת חייב מיתה וע"כ צ"ל דבב"נ כתיב "יום ולילה" לא ישבותו אבל ישראל שמרו שבת לילה ויום וא"כ ישראל עבדו בששי בשבת ובמוש"ק עבדו מלאכה נמצא שלא שבתו יום ולילה, וא"כ שפיר קאמר הקב"ה למשה הי' לך לידע טוב אחרית דבר מראשיתו כי אתה ביררת יום ש"ק והייתי דן כי בישראל תחילתו לילה וסוף יום והי' לך לידע טוב אחרית דבר מראשית כי בסוף יבא רחמים ואור לישראל ויאר לישראל ואמר למשה רבינו אני ה' היה הוה ויהי' דיודע מה יהי' בסוף. (פני מבין)

תוספות שבת מעורר רחמים

ואזכור את בריתי לכן אמור לבנ"י אני ה' והוצאתי וגו'. י"ל עפימ"ש הייט"ל טעם שיצאו קודם זמנם, כי ידוע דמדה שאדם מודד מודדין לו, וכיון שראה הקב"ה שעתידין ישראל לעשות משמרת לתורה גדרים וסייגים כגון להוסיף מחול על הקודש בשבתות ויו"ט שהוא סייג כאילו כבר הגיע זמן שבת, כ"כ הקדים הקב"ה לגאלינו קודם זמנו וכאלו כבר הגיעו זמנו עכ"ל, והנה אחז"ל אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין והכוונה שבת עצמו ועוד תוספות שבת דאם ישראל יקדימו עצמם בשמירת שבת אז יקדים הקב"ה ג"כ זמן הגאולה מדה כנגד מדה. והנה אם היתה הגאולה בזמן הקבוע אז לא הי' היציאה במדת הוי' הרחמים רק בדין, וכיון שהזכיר הקב"ה שם הוי' שהיא רחמים נשמע דהגאולה תהי' ברחמים לפני הזמן הקבוע, וזו ואזכור את בריתי הוא ברית שבת ותיבת את לרבות באה על תוספות שבת, ויען כי שמרו בנ"י את בריתי הוא שבת ותוספות שבת, לכן בגימ' מדה במדה, היינו מדה כנגד מדה, אמור לבנ"י אני הוי"ה והוצאתי וגו' דבזכות ב' שבות אני מתנהג עמהם במדה"ר להוציאם לפני הזמן. (זכור ושמור)

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' ישראל טרעגער ז"ל

ב"ר יעקב ארי' הכהן ז"ל
גלב"ע כ"א חשוון תשס"ט לפ"ק

ויו' האה"ה מרת צירל צפורה ע"ה

ב"ר משה יודא ז"ל
גלב"ע י"ט טבת תשס"ה לפ"ק

צדקת רבי מאיר בעל הנס

כולל עצי היום

כ"ב

ארץ הקודש תובב"א

אלקא דמאיר עננו

מדרש תנחומי"א

בשם לומדי ורבני כוללינו הק'

נשגור בזה מריחוק מקום וקירוב לב כסא דנחמתא

קדם מעלת כבוד ידידינו הרבני היקר והנכבד, רודף צדקה וחסד,

למטבת כוללינו הק' משליך עצמו מנגד

הרה"ח ר' בערל גראס שליט"א

מגדולי העסקנים לטובת כוללינו הק' זה רבות בשנים

ואתו עמו אחיו ידידינו הרבני היקר והנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד,

תומך נלהב של כוללינו, מראשי קהילתנו

הרה"ח ר' חיים אליעזר גראס שליט"א

גבאי דקהל יטב לב ד'סאטמאר

המתאבלים מרה על פטירת אביהם האי גברא יקירא

משרידי דור הישן מזקני תלמידי מרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע

הרב החסיד המפו'

מו"ה יוסף יהושע ז"ל

תנחומינו הנאמנים ישעישעו נפשיכם, ונס יגון ואנחה ששון ושמחה ישיגוכם,

וזכות החזקת תורה יגן עליכם, וימליץ טוב בעדיכם, שמעתה ועד עולם

ישמע אך קול ששון באהליכם, אכ"ר.

המשותתפים בצעריכם

הנהלת הכולל - רבנו ותלמידיהונו

דבש תמרים

בנינים יקרים, מבאר הפרוה שרים, רבותינו הקדושים עצי התמרים

על העננים ודבר זה יוכיח כי הי הוא המוציאם ממצרים. (ברך משה)

☆

הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים ויליפ בהקדם קושית המפרשים היאך יצאו בני ממצרים קודם שנשלם הזמן שנגזר עליהם ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה ותירצו שהמצריים העבדו את ישראל בפרך כל היום, ובלילה התיישבו יחד וחשבו מחשבות ומזימות רעות עליהם איזה גזירה להוציא עליהם למחר ואיזה עבודה קשה ליתן להם ובעכו"ם אמרין מחשבה רעה הקב"ה מצרפה למעשה ולכן כבר נשלם הזמן, והנה אצל בני אמרין מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה אכן במחשבת ע"ז אמרו חז"ל (קידושין 5.) דהקב"ה מצרפה למעשה אף בישראל, ובוזה יתבאר דאיתא במדרש ולא שמעו אל משה מקוצר רוח וגוי שלא היו יכולים לפרוש מע"ז, ועל אף שזכו לפרוש במעשה מעבודת אלילים, מ"מ בפנימיות לבכם נשאר עדיין מחשבה בלתי טהורה ונטיי לעבודה זרה, לכן מען משה הן בני ישראל לא שמעו אלי, כיון דעדיין נשאר בקרבם מחשבת עבודה זרה ואם כן ממני"פ אי בתר מעשה אזלינן ובמעשה פרשו מעבודה זרה אי"כ יקשה הלא למעשה לא עבדו ארבע מאות שנה ולא נשלם הזמן, ואי אזלינן בתר מחשבת המצריים שחשבו רעות גם בלילה אי"כ צריך לילך גם אצל ישראל בתר מחשבה והלא עדיין חוטאים בנפשותם ויש בהם מחשבת עבודה זרה ואי"כ איך ישמעני פרעה לשלח את בני ישראל מארצו.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

להוציאם קודם זמנם דאם הגאולה ע"י שליח זה מורה כי לא נשלם זמנם לצאת ממצרים. (דברי זאל)

☆

וידעתם כי אני הי אל"קכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים והבאתי אתכם אל הארץ. ויתבאר עפ"י שפי הגה"ק מהרי"ד מבעלזא ז"ע מאמה"כ אל מוציאם ממצרים כתועפות ראם לו ופרש"י אתה אמרת עם יצא ממצרים, לא יצא מעצמו אלא האלקים הוציאם, כתועפות ראם, אומר אני שהוא לשון ועוף יעופף המעופף ברום וגובה, ביאור הדבר דאיתא בתרגום יונתן עה"פ ואשא אתכם על כנפי נשרים, שבליל פסח המעין הקב"ה את בני ישראל על עננים והובילם לבית המקדש אשר בירושלים ועשו שם את הפסח ובלילה החזירם למצרים, וזה שאמר בלעם לבלק אתה אמרת עם יצא ממצרים, לא כן הוא אלא אל מוציאם ממצרים, והראיה כתועפות ראם לו וכפרש"י שהוא לשון עוף יעופף, דהיינו מה שנסעו על כנפי נשרים לירושלים לעשות הפסח ובדבר הזה על כרחך יודה שבא מאת השי"ת עכ"ד, ומעתה י"ל שעל דבר זה רמז הכתוב והבאתי אתכם אל הארץ היינו שיזכו כולם לבוא לארץ ישראל ואף שלא זכו כל הדור ההוא להכנס לא"י ולהשתקע בתוכה, מ"מ נתקיים דבר הי כי זכו כולם לביאת הארץ על ידי העננים בליל הפסח, וזה שפתח הכתוב ואמר, וידעתם כי אני הי אל"קכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים, אך אכתי איך יכירו וידעו גם כל באי עולם דבר זה כי אל מוציאם ממצרים לזה אמר והבאתי אתכם אל הארץ היינו שיביאם בליל פסח

ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה וידבר משה לפני הי לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה. ונראה בהקדם לפרש הא דאיתא במדי עה"פ למה משה ואהרן תפרעו את העם ממעשיו אתם למה ודברכם למה, וביארתי דהנה הקשו הקדמונים דלמה נגאלו ממצרים ע"י משרע"ה הלא הקב"ה הבטיח וגם הגוי אשר יעבדו הן "אנכי" וכתוב "ואנכי" אעלך גם עלה, ותירצו דהבטחת הן אנכי לא היתה רק אחרי שישלמו ימי השעבוד ארבע מאות שנה ובאמת לא עבדו רק רד"ו שנה ע"כ היתה הגאולה ע"י משה, עכ"ד, והנה בישוב הקושיא איך יצאו ממצרים קודם הזמן תרצו המפרשים דקושי השעבוד השלים, ולכאורה לפי"ז נסתר תירוץ הנ"ל על קושית הבטחת ואנכי אעלך גם עלה, ודן אנכי דהרי כבר נשלם זמנם ע"י קושי השעבוד, ויתכן לומר דזו היי טענת פרעה אתם למה הלא הגאולה צריכה להיות ע"י השי"ת בעצמו, אלא עכ"ה שהוא קודם זמנו וא"כ דברכם למה כי מרם נשלם הזמן איננו מחויב לשחררם, ויתכן דזה היי הסיבה אשר בני ישראל לא שמעו אל משה דלפי שראו קושי השעבוד שהוא בא להשלים הזמן אותה נפשם שיקיים השי"ת הבטחת ואנכי אעלך ויוציאם בעצמו ולא ע"י משה וזה ולא שמעו אל משי"ה דייקא, שהי הוא השליח והמעם מקוצר רוח ומעבודה קשה, דכיון שקצרה רוחם מקושי השעבוד שהוא כדי להשלים הזמן ע"כ לא שמעו אל משה דייקא, ומשרע"ה פירש שיחתו לפני הקב"ה ואמר הן בני ישראל לא שמעו אלי דייקא מחמת קושית ממני"פ הנ"ל ואיך ישמענו פרעה

סיפורי צדיקים, בביאור הפסוקים המלאים זיו ונגוה מביקים

בשפתי צדיקים

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב

בעיר גדולה לא היו יכולים להשיג איזה רב להנהגת העיר, מפני שאנשי העיר היו רעים וחטאים לה', ושום גדול לא רצה לקבל עליו את עול ההנהגה שם, מה עשו, העמידו על הבית עלמין מצבות חרותות, פ"נ מו"ר הגאון בעל הטו"ז, פה נטמן מו"ר הגאון בעל מג"א, וכיוצא בהם, ויהי היום ונסע דרך שם רב אחד גדול הדור, והראו לו את כל המצבות הנ"ל, ואמרו לו ראו איזה גדולים וצדיקים שימשו כאן ברכנות, ומיד קיבל מהם את כתב הרבנות, כי היה לו לזכות גדול למלא מקומם של הני שרפי מעלה, לאחר זמן נתוודע להרב כי אנשי העיר רימו אותו, וכי הט"ז מנוחתו בלעמבערג, והמג"א בקאליש וכו', ויבוא לפרנסי העיר בטענה למה רימיתנו, והשיבו לו אין זה רמאות, כי בלעמבערג שם לומדים בספר הט"ז, הרי אין הט"ז קבור שם כי שפתותיו דובבות בקבר, וכן המג"א והרעק"א וכו', אבל כאן אין שום איש לומד בספריהם ונשכחו מלב, הרי בכאן הם קבורים, וז"ש וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וכו'. וברש"י איתא אמר לו הקב"ה חבל על דאבדין ולא משתכחין, שהתאונן ה' על משה, על שאינו עושה כמעשה האבות, וז"ש חבל על דאבדין וא"ת איך אני קורא למיתת צדיקים בלשון אבידה, לז"א ולא משתכחין אנשים שילכו בדרכיהם, וז"ש (ישעי' נ"ז) הצדיק אבד, ולמה, מפני שאין איש שם על לב ללמוד ממעשיו הטובים, והבן.

והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים

פע"א נסע הרה"ק ר' נחום מטשערנאביל זי"ע בדרך והגיע לכפר נידת, שבו ישב יהודי בודד והחזיק את ה"ארענדא" שהי' לו בירושה במשך דורות רבים, ויהי כחצי הלילה, העירה האשה את בעלה הארענדער, ואמרה לו: כנראה אורחינו אינו מרגיש בטוב, כי אני שומעת אנחות חזקות בוקעות מחדרו, לשמע דבריה קם ממיטתו לקח נר דלוק בידו וירד לבדוק כמה המדובר, ואכן שמע אנחות בוקעות מהחדר, הוא התכופף כדי להציץ דרך חור המנעול, וראה שהאורח יושב על הארץ, נר בידו, מתנענע וממלמל בשפתיו, כשמדי פעם פורצת אנחה עמוקה מפיו, כעת כבר לא הי' לו אפי' ספק קל שאכן אורחו אינו מרגיש בטוב, לכן דפק על הדלת, נכנס והתנצל שהיות וכפי הנראה סובל האורח מכאבים, על כן הוא בא לשאול אם לא כדאי להביא רופא אליו, ענה לו הרה"ק שהוא מרגיש ב"ה בטוב, אלא שהוא עורך תיקון חצות, שאל הארענדער, תיקון חצות מהו, ולצורך מה נערך, ענה לו הרה"ק על חורבן בית המקדש,

שאל הארענדער, ומהו בית המקדש, מה פי' חורבן בית המקדש, כשראה הרה"ק עם מי שיש לו עסק, התחיל להסביר להיהודי, בעבר גרו היהודים בארץ ישראל, והי' להם את בית המקדש, ובעונותינו הרבים החרבו הגוים את בית המקדש והגלו אותנו מארצינו הקדושה, וכאשר יבוא המשיח, הוא יקח את כלנו לארץ ישראל ויבנה את בית המקדש, תוך כדי שיחה שאלו הרה"ק, נכון שגם אתה רוצה שהמשיח יקח אותנו לארץ ישראל, ענה הארענדער, איננו יודע, אך לשאול את אשתי. הוא הלך אליה, וראשית הרגיע אותה, שהאורח מרגיש בטוב, אלא הוא אומר שמשיח יקח את כל היהודים לארץ ישראל, והוא שואל אותי אם גם אני רוצה, ועל זה באתי להתייעץ עמך, ענתה האשה ואמרה, לך תגיד לו, שהדבר אינו בא כלל בחשבון, אנחנו כבר אנשים באים בימים, הצלחנו לחסוך מעט רכוש, יש לנו בית קטן משלנו, כמה פרות ועגלים, לול עם תרנגולים, ולא יתכן שנעזוב כך את הכל ונעלה לארץ ישראל, כשחזר והרצה את הדברים לפני הרה"ק מטשערנאביל, החל הרה"ק לשכנע אותו כי הגם שזה נכון שכאן יש להם כבר רכוש, אולם יש גם צרות צרורות מהגוים ואילו בארץ ישראל, כאשר יבוא משיח, נשתחרר מכל הצוררים, השיב הארענדער, שהוא ילך לשאול עוד פעם את אשתו, חזר הארענדער לאשתו ואמר לה, נכונים דבריך, שכאן יש לנו בית קטן רפת ולול, אולם פה הגוים עושים לנו צרות, והבעל הוסיף נופך משלו האין את זוכרת מה שהיה בשבוע שעבר כיצד השתכר שכננו הגוי, לקח אבנים וניפץ לנו את כל החלונות, ואילו כשמשיח יבוא ניפטר מכל זאת, התיישבה האשה בדעתה, ולבסוף אמרה לו, לך ותגיד לאורח, לנו טוב כאן, יש לנו כל הצורך, אלא מאי, הגוים עושים לנו צרות, לזה יש לי פתרון שמשיח יקח את כל הגוים לארץ ישראל, ואנו נישאר כאן, כאשר שמע הרה"ק ר' נחום את תשובת הארענדער נענה ואמר: זו כונת הפסוק בפרשתן והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים, פי' שלא תוכלו לסבול את הגלות, שהצעד הראשון לקראת הגאולה היה זה, שהגלות נמאסה בעיני בני ישראל ולא היו יכולים עוד לסבול את המצרים, כי כל זמן שאפשר עוד לסבול את הגלות, אין הגאולה יכולה לבוא ובעונותינו הרבים כל כך שקענו בגלות עד שאנו מרוצים, וחושבים שאין יותר טוב מזה, וכע"ז פי' האמרי אמת זצ"ל, והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים, שאוציא אתכם מתוך הסבלנות שיש בכם כלפי המצרים ואמאיים בעיניכם את הגלות. עד כי לא תוכלו לשאתה עוד, שכן כל עוד ישראל מסוגלים לסבול את הגלות אין הגאולה יכולה לבא.

(ניצוצי אורה)

פרפראות לחכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים
בפתור ופרה משוקדים

יבואר מה שאמר משה "ואיך ישמעני פרעה" להאמין אשר אני הגואל, ואם תאמר שפרעה יאמין שאני הגואל, יען לקחתי הכתר מעל ראשו בהיותי ילד, הלא "אני ערל שפתיים" שנעשיתי ערל שפתיים מהעצה שנתן המלאך, ומוזה המה ראו שלא עשיתי זאת בחכמה ובתבונה.

☆☆☆

כה אמר ה' הנה אנוכי מכה במטה אשר בידי על המים. ולכאורה תיבות אשר בידי מיותרות, כי איך יכה במטה אם לא ביד, כמו"כ מצינו בפר' בשלח "ומטך אשר הכית בו את היאור קח בידך", וגם שם לכאורה תיבות "קח בידך" הם למותר הנה, כי בוודאי יקח את המטה ביד ולא ברגל, ויל"פ דהנה מודעת זאת כי שם הוי"ה הוא שם רחמים, וזאת רק כשהוא על הסדר, כי אם אינו על הסדר אזי יורה על דין, והנה ידוע שעל מטה משה היה רשום שם הוי"ה, ולפי"ז כשהיה משה צריך להכות את היאור ולהפכו לדם, הוצרך להפוך את המטה, כדי שלא יהא שם הוי"ה הרשום עליו על הסדר, ויבא על הרשעים דין ופורענות, משא"כ אצל הצור, ששם היה צריך המטה לגרום לרחמים, ליתן מים לבני ישראל, שם החזיק את המטה ישר כסדר, נמצא שהחלק במטה שתמיד היה מחזיק בידו, בו הכה את היאור, וז"ש הנה אנוכי מכה במטה אשר בידך, לא כן אצל הצור שהי צריך להשפיע רחמים על ישראל לתת להם מים לשתות, אז כתיב "ומטך אשר הכית בו את היאור קח בידך" כדי שיהא שם הוי"ה על הסדר וישפיע רחמים.

☆☆☆

ויאמר אליו משה כצאתי את העיר אפרוש כפי אל ה'. וברש"י אי אכל בתוך העיר לא התפלל לפי שהיתה מלאה גלולים, וידוע הקושיא למה הקפיד על כך דווקא במכת ברד, וי"ל דבמכות ראשונות פשיטא שלא הי מתפלל בתוך העיר שהי היתה מלאה גלולים, אבל כאן אחד מכת ברד, הוה אמינא שמותר כבר להתפלל בתוך העיר, כיון שאמר פרעה "חטאתי הפעם ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים", וכפר בע"ז והודה באמונת אלוקי עולם, וא"כ ביטל את כל הגלולים שבמצרים, כדקיי"ל (ע"ז מ"ב). דנכרי שביטל ע"ז שלו, הוה ביטול, ושוב מותר להתפלל בתוך העיר, לכך משמיענו הכתוב שאמר משה "כצאתי את העיר" שעדיין אסור להתפלל בתוך העיר ואין אמירת פרעה נחשבת כביטול ע"ז, מאחר שלא נאמרה בלב שלם, ובה יתבאר המשך הכתוב "ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' אלוקים", דלכאורה אינו מובן למה אמר זאת משה כאן, אולם לפי האמור יובן שאמר משה "כצאתי את העיר", ואע"פ שביטל את הע"ז, ונתן טעם כי "ידעתי כי טרם תיראון מפני ה'", שלא ביטלתם את הע"ז בלב שלם, ולכן עדיין אסור להתפלל בתוך העיר.

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו' ושמי ה' לא נודעתי להם וגו'. וברש"י איתא אמר לו הקב"ה חבל על דאבדין ולא משתכחין, ולכאורה צריך ביאור כפל הלשון דוודאי הלא משתכחין אם אבדו כבר, אך נראה לפרש דהנה הנביא אמר (ישעי' נ"ו א') הצדיק אבד ואין איש שם על לב, ואנשי חסד נאספו באין מבין כי מפני הרעה נאסף הצדיק, ושני פירושים יש בזה, דהנה במס' כלה רבתי (פרק ו') ת"ר מה ראה ישעי' לומר הצדיק אבד, לומר שהצדיק נתפס בעוון הדור, ולפי זה מפרש כי מפני הרעה נאסף הצדיק היינו לכפר על הרעה, אבל בגמ' (בבא קמא דף ס' ע"א) משמע דהפירוש הוא כדי שלא יראה ברעה העתידה לבוא, (וכן נוטים פי' רש"י ורד"ק ואבן עזרא, וכן התרגום שפי' ארי מן קדם בישתא דעתידא למייתי מתכנשין צדיקא). וי"ל הנפק"מ בין ב' הפירושים, אם נשארו עוד צדיקים אחרים, דבכהאי גוונא אי אפשר לומר דנאסף הצדיק כדי שלא יראה ברעה אשר ימצא את עמו, דהא ממילא ירא צדיקים הנשארים, וע"כ הפי' שמפני הרעה נאסף הצדיק לכפר על הדור, ובה די בצדיק אחד, ובה יש לפרש דברי רש"י"ל בפרשתן שאמר לו הקב"ה חבל על דאבדין, דאי אבד צדיק אחד ומשתכחין צדיקים אחרים א"כ הטעם שאבד כדי לכפר על הדור, והרווחנו שעכ"פ לא תבוא פורענות כיון דנתכפרו, אבל חבל על דאבדין הרבה צדיקים, ולא משתכחין עוד צדיקים, דאז אמרי הטעם כדי שלא יראה ברעה העתידה, ואז חבל על הדור דלוקים בכפלים דאבדו הרבה צדיקים וגם אין הדור נתכפר.

(חנוכת התורה פר' שמע"ו)

☆☆☆

הן בני ישראל לא שמעו אליך ואיך ישמענו פרעה. והקשו המפרשים דק"ו פריכא הוא, דבני ישראל לא שמעו מקוצר רוח ומעבודה קשה, משא"כ פרעה יוכל לשמוע, אמנם יל"פ דהנה כשבא משה לבשר את ישראל שהם נגאלים, שאלו ישראל הלא לא נגמר הזמן של ד' מאות שנה, ובוודאי השיב להם משה דהקושי השיעבוד השלים, וז"ש ולא שמעו אל משה "מקוצר רוח ומעבודה קשה" דהיינו שלא קיבלו התירוץ שע"י העבודה קשה יגאלו לפני הזמן, וא"כ ואיך ישמעני פרעה שהם צריכים לצאת לפני זמנם, מפני קושי השיעבוד.

(הגש"פ נטפי מים)

☆☆☆

ואיך ישמענו פרעה ואני ערל שפתים. ונל"פ דהנה חז"ל מספרים איך נעשה משה ערל שפתיים, דכשהי משה בבית פרעה בעודו נער נטל את הכתר מעל ראשו, ואמרו כולם שהוא עתיד להוציא את בני ישראל מצרים, ורצו להרגו, ובא מלאך בדמות שר ואמר להם, הלא ילד קטן הוא ולמה תהרגו אותו הרי אינו יודע מה הוא עושה, ונתן עצה לבחון בקערה שיש בו זהב וגחלים בוערות ומתחילה נטה ידו לזהב והמלאך דחף את ידו לתוך הגחלת ונכה ידו ונתנו לתוך פיו ומוזה נעשה ערל שפתיים, ובה

ענינים נפלאים, בסוגיות ובכפ"פולים, שמקורו היהם בפרשת השבוע נמצאים

ודרשת והקרת

בדין מלכי עכו"ם אי חייבים לכבדם

לכבדם אלא בפניו וכשעומד בפניו ידבר עמו במענה רך בכבוד והוד, וראיתו מד' רש"י בפרשתן שהקב"ה ציווה למשה שיחלוק כבוד לפרעה דהיינו שבפניו כשידבר עמו אז יהיו כל דבריו בנחת.

אמנם הכתב סופר בשו"ת (סי' ל"ז אר"ח) חולק עליו והביא ראייה מזה שאליהו הנביא שינס את מתניו וירץ לפני אחאב, ואע"פ שלכאורה לא הי' בפניו ואף על פי כן זירז אליהו ושינס את מתניו לחלוק לו כבוד מלכים, ויש להביא ראיה מינה דצריך לנהוג כבוד במלכי עכו"ם כמו במלכי ישראל, ואפי' שלא בפניהם, יש מצווה לרוץ לקראתם.

והרה"ק הרבי ר' העשיל זי"ע בחנוכת התורה תמה שרש"י כאן סותר עצמו עם דבריו (בפר' בא) עה"פ ויצא מעם פרעה בחרי אף פירש"י סטרו ויצא, דעל הפסוק ונצבת לקראתו יש פלוגתא בגמ' אי הקב"ה אמר לו מלך הוא והסבר לו פנים, וחד אמר שהקב"ה אמר לו רשע הוא והעזי פניך, ומדרש"י פירש סטרו ויצא משמע דנקט כמ"ד השני שרשע הוא והעזי פניך, וא"כ האיך פירש כאן רש"י שציווהו לחלוק לו כבוד, וא"כ דברי רש"י סותרין זה את זה.

ובענין הברכה איפסק בשו"ע (סי' רכ"ד) הרואה מלך ישראל מברך ברוך שחלק מכבודו ליראיו, ובמלכי עכו"ם מברך ברוך שנתן מכבודו לבשר ודם.

והמג"א (שם) כ' הטעם שבמלך ישראל אמר שחלק ובעכו"ם אמר שנתן, משום שישראל הם חלק אול"ה ממעל ודברים בו וע"כ שייך לשון חלק, עיי"ש.

ובאחרונים [בשו"ת תשובת והנהגות (סי' קל"ט) ובשו"ת בצל החכמה (סי' י"ח) ועוד פוסקים] מובא שגם על מלכה של אומות העולם יכולין לברך הברכה הנוכרת, ולא רק על מלך, ואע"פ שבישראל אין אשה יכולה למלוך, מ"מ כיוון שכל ענין הברכה הוא משום כבוד מלכות שאם יזכה יבחין בין כבוד עכו"ם לכבודו של מלך המשיח לעתיד לבוא, וא"כ אין חילוק בין מלך למלכה, ואי משום איסור הסתכלות הרי אין חיוב לראות אותה דווקא אלא כבודה וכבוד מלכותה שעוברת, וראי' מד' הגמ' בברכות שאף סומא יכול לברך וכן נפסק להלכה.

וכן נקטו האחרונים להלכה שעל נשיא של מדינה ממדינות העולם אין לברך ברכת שחלק מכבודו לבשר ודם, כיון שההגדרה של מלך הוא כדמובא במשנה ברורה (שם) שאין עול מלך עליהם לשנות דבריהם ודן והורג במשפט, משא"כ בנשיא שמעמדו תלוי ועומד בבית הנבחרים ובכוחם להדיחו מתפקידו, א"כ אין הוא עושה כאוות נפשו, ותלוי ביד אחרים ע"כ אין לברך עליו ברכת מלך, והבן.

בפרשתן (שמות ו', י"ג) וידבר ה' אל משה וגו' ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים, פירש"י צום עליו לחלוק לו כבוד, וכן איתא ברד"ק שמואל ב' (י"ב. ט') דמחוייבין לשמוע במצוות המלך ואין עוברין על דבריו, ועל כן חידש שאם צווה המלך לאחד שיהרוג אדם וכדו' אע"פ דבכל מקום אמרינן דאין שליח לדבר עבירה, אבל במלך כיוון שחייבין לשמוע בקולו יש שליח ונחשב כאילו המלך הרגו.

וכן נפסק בשו"ע (אר"ח סי' רכ"ד סעיף ט'), וכן איפסק להלכה ברמב"ם (ספ"ג דאבל ומובא במשנ"ב) שמותר לטמא בטומאה דרבנן מפני כבודן של מלכי ישראל ובין מלכי עכו"ם, כי מפני כבוד מלכים לא גזרו רבנן.

והנה מד' הרמב"ם משמע דאין חילוק בין מלכי עכו"ם ובין מלכי ישראל שבשביל כל מלך שהוא מותר להיטמא בטומאת דרבנן ואפי' לפני מלכי עכו"ם, והמג"א (סי' רכ"ד) נדחק בדבריו.

ובשו"ת כתב סופר (סי' ל"ז) מבאר ד' הרמב"ם שכ' שמותר לעבור על טומאה דרבנן מפני כבוד מלכים דהיינו כבודו של מלך המשיח, דהרי בגמ' איתא שאם יזכה יבחין בין מלכי ישראל למלכי עכו"ם, ופירש דכשיבא הגואל במהרה, יתראה כבודו של משיח בהוד תפארתו ואז יבחין החילוק בין כבוד של מלך ישראל למלכי האומות העולם, וא"כ שפיר מותר לטמא טומאה דרבנן אפי' במלכי עכו"ם דהרי אינו משום כבודן של המלכי עכו"ם, אלא משום כבודו של מלך המשיח.

ועוד מביא חידוש בשם אביו מרן החת"ם סופר ז"ל שרבותא יתירה יש במלכי ישראל יותר ממלכי עכו"ם דבמלכי עכו"ם כשציוו חז"ל להשתדל לראותם הרי לא ציוו בשביל כבודם של מלכי עכו"ם אלא משום שראוי לראות חילוק בין מלכי עכו"ם לכבודו של מלך המשיח, וא"כ הרי הוא כבוד שמים א"כ פשיטא דלא גזרו רבנן טומאה וע"כ מותר לדלג על ארונות של מתים.

משא"כ במלכי ישראל הרי המצווה לכבדם משום כבודם גופא כדי לכבד מלך ישראל משום הפסוק שום תשים עליך מלך ודרש"י שהתא אימתו עליך, וא"כ זה חידוש יותר שבשביל כבודו של מלכים הותר לעבור על טומאה דרבנן, וא"כ מובן עפ"י ד' הרמב"ם שמשום כבודם של מלכים מותר לעבור על טומאה דרבנן, והחידוש הוא יותר במלכי ישראל ממלכי עכו"ם, והבן, ודפח"ח.

ובמחצית השקל כתב דהחילוק בין מלכי ישראל ובין מלכי עכו"ם דבמלכי ישראל יש מצווה לרוץ כדי לראותו, אפי' כשאינו רואה, משא"כ במלכי אומות העולם אין מצווה

**פנינים וחידושים בגמרא מס' שבועות
הנלמד במסגרת חבורת "סודי התורה"**

נר"נ ע"י אחד המגי"ש

פניני התורה

המבדיל על היין זוכה לבנים בעלי הוראה

כמותו, והיא דזוכה לדבר זה ביין של הבדלה, מפני דיין של הבדלה הוא נתקן לכבוד שבת שהוא בסוד זכר, שמשפיע להבדילו מן ימי החול שהם בבחי' נקבה שנשפעים מן השבת שהוא זכר, כי כל משפיע נקרא זכר וכל נשפע נקבה, ולכן זוכה לבנים זכרים שהם משפיעים ולא נקבות שהם נשפעים.

ועוד נ"ל בס"ד מספר זכר (227) יתר על מספר נקבה (157) שבעים כמנין יין (70) ולכן המבדיל על היין שמספרו שבעים, זוכה לבן זכר שהוא נוסף על נקיבה מספר שבעים.

ועוד נ"ל בס"ד היין ניתן לזכרים ולא לנקבות כמ"ש בגמרא דכתובות (דף ס"ה) אין פוסקין יינות לאשה ע"ש, ולכן זה שעשה מצוה מן המובחר ביין [שהרי אפשר להבדיל במשקים אחרים, אך מצוה מן המובחר להבדיל ביין] יזכה לבנים זכרים שהיין יפה להם.

*

ובטעם הדבר שזוכה לבנים ראויים להוראה כתב בבן יהודע וז"ל:

הכונה שיכונו על דרך האמת לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, וידוע כי כיון האמת הוא סוד ה' ליראיו, וידוע דנכנס יין יצא סוד, כי יין (70) עולה מספר סוד (70), ולכן זה דעביד מצוה מן המובחר ביין זוכה להוראה, שיכוין על האמת מכח סוד ה' שעולה מספר יין, וזהו **נכנס יין לכוס של הבדלה, יצא סוד** להמבדיל שיכוין על האמת.

*

ומי שמבדיל על היין ואין לו בנים כלל או בנים זכרים, הוא מפני שמעשיו מעכבין. [משנה ברורה (סימן קנ"ה ס"ק ל"ח) בשם אחרונים לענין נטילת ידים דמבואר בגמרא דנטילת ידים בשפע מסוגל לעשירות, ע"ז כתב ומי שזהיר בזה ואינו מתעשר הוא מפני שמעשיו מעכבין].

בגמרא (י"ה): אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל המבדיל על היין במוצאי שבתות, הויין לו בנים זכרים, דכתיב להבדיל בין הקודש ובין החול, וכתיב התם להבדיל בין הטמא ובין הטהור, וסמך ליה אשה כי תזריע וילדה זכר.

רבי יהושע בן לוי אמר בנים ראויין להוראה, דכתיב להבדיל בין הקודש ובין החול ולהורות את בני ישראל.

*

הטעם שדווקא המבדיל במוצאי שבת זוכה לבנים זכרים ראויין להוראה, ולא המבדיל במוצאי יו"ט כתב בילקוט המאירי (שבועות שם) וז"ל:

משום דהבדלה בשבת עיקרו מן התורה כמבואר ברמב"ם (ריש פכ"ט מהל' שבת).

משא"כ הבדלה של יו"ט שאינו אלא מדרבנן ועיני שו"ע (או"ח סי' רצ"ו סעי' ב') ברמ"א (שם) שנזהגין להבדיל במוצאי פסח על השכר ולא על היין משום חביבות, משא"כ במוצאי שבת אין להבדיל רק על היין אם יש לו וכמ"ש, עכ"ל

*

בטעם הדבר שזוכים לבנים זכרים כתב בבן יהודע וז"ל: נ"ל בס"ד אותיות יין המלוי שלהם [המילוי של אות יו"ד הוא ו' ד', והמילוי של אות נו"ן הוא ו' ו', הם בגימטריא] כמו אותיות הפשוט [ד"ה בגימטריא 10 וכן אותיות המילוי של אות יו"ד דהיינו ו' ד' גם בגימטריא 10] שהם ג"כ עולין מספר יין, [אך לכאורה באות נו"ן אין המילוי בגימטריא כמו הפשוט, שאות הפשוט נ' בגימטריא 50 והמילוי שהם ו' נ' בגימטריא 56 ע"ז קאמר] דבוא"ו שהבתוך הנו"ן אינו יוצא במבטא, [א"כ אין עולים במנין, א"כ שפיר נמצא דהמילוי בגימטריא כמו הפשוט].

ולכן זה המבדיל על היין שתוכה דומה לברו, יזכה מדה כנגד מדה דהולד היוצא ממנו יהיה זכר

קוצור דינים, מפסקי הראשונים והאחרונים עם תוספת ביאורים וטעמים שונים

חוקים להורותם

הלכות ברכות (כג)

נערך ונסדר ע"י הרב יחיאל מיכל אברהם פרידמאן שליט"א

קרמבו

קרמבו [קדם המונח על בייסקוויט] - והביסקוויט מוטעם ומשובח לאכלו אף בפני עצמו - נכון להפריד מקודם מעט מהביסקוויט ולברך עליו מזונות או לברך מזונות על מין אחר, ושוב לברך שהכל על הקדם (כ"ל).

עוגת גבינה

עוגה העשויה עם גבינה, אם הגבינה והמזונות נאפו ביחד - מברך רק מזונות, (כבדן הא').
ואם לא נאפו יחד ובדרך כלל הגבינה מרובה בענין שדעת האדם לאכלו כעיקר - מברך מזונות על העוגה ושהכל על הגבינה (כבדן ג').

שטרודל

שטרודל [רדיד עיסה הממולא במי פירות או בשר וכדו'] דאפו הבצק יחד עם המילוי - מברך רק מזונות (כיון דנאפו יחד כבדן א').

עוגת גלידה - קרם

עוגה שלאחר האפיה מניחין עליה הרבה גלידה או קרם - מברך מזונות ושהכל (כיון דלא נאפו יחד ושניהם נאכלים בתור עיקר, כבדן ג').
ואם יש בה רק מעט מהגלידה בטילה היא להעוגה - מברך רק מזונות (כדלקמן בדין הבלניצ'עס).

בלניצ'עס ממולאים

בלניצ'עס הממולאים בתפו"א או גבינה וכדו' וכן קרעפלעך הממולאים - מברך רק מזונות כברכת הבלניצ'עס (כדן ב' ואף שלא נאפו יחד עכ"ז מברך רק מזונות, דהמילוי לא בא אלא בכדי להטעים וללפת את הבלניצ'עס עצמה ולכן אינה נעשית טפל ומברך רק מזונות, שו"ת שבה"ל ח"ז סי' כ"ז).
ודע שבכל ענין שמסתפק אי המאכל נחשב לעיקר או לטפל - נכון לפוטרו בברכה על מאכל אחר.

מיני מזונות עם שאר מינים

האוכל מיני מזונות ביחד עם שאר מינים נתחלק דיניו לכמה אופנים (והוא לפי המבואר בשו"ע סי' קס"ח סעי' ח' ובמשנ"ב ס"ק מ"ה):

(א) כשנאפו יחד [המזונות עם שאר המינים] - מברך רק מזונות ופותר את שאר המינים אף שדעתו ג"כ עליהם (דכיון דנאפו יחד הם נחשבים כמאכל אחד דכללא הוא דכל יש בו מה' מינים מברך מזונות, דה' מיני דגן חשובים הם ופותרים את שאר המינים, אף אם שאר המינים ג"כ חשובים בפני עצמם).

(ב) כשלא נאפו יחד - אם רק המין דגן עיקר והמין השני טפל - מברך רק מזונות (דעיקר פותר הטפל).

(ג) ואם המין השני גם עיקר - מברך על שניהם, ואף אם המין דגן אינו אלא טפל, מברך על שניהם (דמין דגן חשוב הוא ואינו נעשה טפל).

(ד) ואם המין השני עיקר הוא והמין דגן אינו בא כלל למטרת אכילה, אלא בכדי להחזיק את המין השני וכדו' - אינו מברך כלל על המזונות ומברך רק על המין השני (דכיון דאינו בא כלל בשביל עצמו נאבדה חשיבותו ונפטר בברכת השני).

ל מ ע ש ה :

גלידה בגביע

גלידה המונחת בגביע העשוי ממיני מזונות באופן שאין הגביע מוסיף טעם, ובא רק בכדי להחזיק את הגלידה - מברך רק שהכל ופותר את הגביע (דהוא כמו דין ד', דבדרך כלל אין לגביע טעם עצמי דאין אוכלים בשום פעם גביע בפני עצמו, ובא רק בכדי להחזיק את הגלידה, דקשה לאכלו בלא שיחזיק במזונות).

ואף אם לאחר אכילת הגלידה נשאר מעט מהגביע ואכלו בנפרד, אינו מברך עליו (לפי המבואר במשנ"ב ס"ק מ"ו).

גלידה המחופה במזונות [קאסטה]

גלידה המחופה במזונות [ביסקוויטים] משני הצדדים שלבסקוויטים יש טעם טוב בעצמם, והרגילות הוא לאכול מיני בייסקוויטים אלו גם בפני עצמם - מברך מזונות על הביסקוויט ושהכל על הגלידה, ויפרידם לפני הברכה ויברך על כל אחד בפני עצמו (דנכלל בדין ג', דשניהם עיקרים בין הגלידה זהו עיקר המאכל והביסקוויט אינו טפל דיש לו טעם עצמי, ורק עכשיו משתמש בו בכדי לאכול הגלידה).

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' יוסף ביגל ז"ל
בן הרה"ח ר' יצחק אייזיק ז"ל
נלב"ע י"ג טבת

תולדותיהם של צדיקים ומעשייהם הטובים של בעלי היולול אשר בשמותם נקובים

היולול דצדיקא

הגה"ק רבי ירחמיאל ישראל יצחק בן הגה"ק רבי יחיאל זי"ע מאלכסנדר בעל "ישמח ישראל" יומא דהיולולא כ"ט טבת (תר"ע)

הרה"ק רבי ירחמיאל ישראל יצחק בעל "ישמח ישראל" זי"ע נולד בעיר טורטשין בשנת תרי"ג לאביו הרה"ק ר' יחיאל מאלכסנדר זי"ע בן הרה"ק ר' שרגא פיבל מגריצא זי"ע, ויקרא שמו בישראל ירחמיאל ישראל יצחק ע"ש רבו של אביו הרה"ק ר' ישראל יצחק מווארקא זי"ע, והשם "ירחמיאל" נוסף לו על פי מצות הרה"ק ר' מענדל'ע ווארקער זי"ע עקב מחלתו ל"ע.

עם פטירת אביו ביום י"ד שבט תרנ"ד נתנו החסידים עיניהם בו להכתירו לרבם, אולם הוא סירב ואמר שבדעתו לעלות לארץ ישראל, וכך אמר להגאון מסאכטשוב בעל "אבני נזר" זצ"ל שבא לנחמו בימי ה"שבעה", שאלו הגאון מה יש בדעתו לעשות עכשיו, ענה: אומרים עלי שאני יודע קצת ללמוד, אסע לארץ ישראל ואהי' שם מלמד, שאלו הגאון: על מי יעזוב את החסידים, ענה, איננו יכול למלא מקום אבי, קם הגאון מסאכטשוב, ויצא אל קהל החסידים שהסתופפו בחצר ואמר להם: דעו לכם שהוא הרבי שלכם, אל תזונו מכאן עד שיקבל את האיציטלא, ועוד תוך ימי "השבעה" כתבו את כתב הרבנות ומינוהו תחת אביו.

שש עשרה שנה הנהיג את אלפי ישראל במסירות נפש, אך לדאבון לא האריך ימים ונפטר ביום כ"ט טבת תר"ע והוא בן חמשים ושבע שנים בלבד, ומנו"כ באלכסנדר.

על אף שלא השאיר אחריו זרע של קיימא, אבל ספרו הקי' "ישמח ישראל" שמלהיב לבבות ישראל היא בלתי שום ספק לשם ושארית טוב אחריו, אחיו וגיסיו הוציאו לאחר פטירתו את חידושו, וקראו את ספריו "ישמח ישראל" כי כל ימיו עבד על מידת השמחה.

ישנא את הרבנות

בשבת ראשונה באו אליו הבעל בתים לקרוא לו להתפלל עמהם ולדרוש לפנייהם כנהוג, ואמר שאינו יכול, התרגזו מאד ראשי הקהילה, היתכן שמינוהו רב שאינו יכול ללמוד, עד שבאו גדולי החסידים והפצירו בו למען השלום שילך לדרוש, אמר להם כי עדיין לא למד הלכות ספר תורה בעיון ופן יקרא "שאלה" והוא לא ידע לפסוק, אבל הם לא הרפו ממנו עד שנענה להם, ואכן חששו נתקיימה כי נתעורר שאלה בספר תורה, ולא רצה לפסוק וביקש מהרבנים שבאו לכבודו לפסוק, אבל הם סרבו באמרם שהוא הרב, והוכרח לפסוק בעצמו.

אהבת ישראל

לא רק חסידי ואנשי מעשה מצאו את מקומם אצלם אלא גם פשוטי העם המוני בית ישראל נהרו אליו, והוא ע"י רוב אהבת ישראל אשר בער בקרבו קרבים והכניס בלבם אהבת הבורא, פ"א בא אליו חנוני והתאונן שאין לו פרנסה מן החנות, הבין שהאיש מחזיק את חנותו פתוח בשבת, אמר לו אם תרצה לשתף אותי בחנותך על חמש עשרה "פראצענט" מן החנות אני מבטיחך שתהיי' לך פרנסה, החנוני שמח ואמר בוודאי, אמר לו אם כן החלק השביעי הוא שלי, ואני בורר לי שיום השבת יהי' שלי, ואני מצווה עליך שתסגור את החנות ביום השבת כי שלי הוא, ומשאר ימות השבוע יהי' הרייח שלך ותהיי' לך הצלחה, וכן עשה ושמר חנותו סגורה בשב"ק.

פ"א בא בעל עגלה לפניו והתאונן לפניו שהסוס אינו רוצה לאכול, שאלו וכיצד אתה נוהג באכילתך, השיב הבעל עגלה, מה פירוש כיצד, כמו כל שאר בעלי עגלות, אני נוטל ידי בבוקר, ובערב קודם שאני הולך לישון אני מברך, אמר לו "אם אתה מתנהג ככהמה, אין פלא שסוסך נוהג כאדם, תתחיל להתנהג כאדם אז סוסך יאכל כבהמה..."

אחד הכשרונות הנפלאים שלו מלבד חכמתו ופקחותו הי' כח זכרונו, והי' זוכר את כל אדם גם אם ראהו פ"א, ודבר מפורסם היא שהכיר את רבבות חסידיו בשמותיהם ואת שמות נשיהם וילדיהם, וכשקרה שחסידי אחד הי' שוכח להזכיר בפתקא אחד מילדיו הי' מזכירו, והי' מכיר כל כתב יד בפתקאות, אף שעברו תחת ידו עשרות אלפים פתקאות.

גדלותו בתורה

עודנו רך בשנים וכבר הי' בקי בש"ס ובפוסקים ובמדרשים ובוזהר הקי' בעל פה, כי כח זכרונו הי' להפליא, ונתפרסם כאחד הלומדים החשובים בפולין.

פ"א שלחו אביו באיזה ענין לווארשא, אל בעל "נפש חיה" זצ"ל, והי' אז בביתו רבנים מופלגים בתורה מאנשי ליטא, וביניהם גם הגאון המפורסם ר' יוסף בער זצ"ל מברסק, והתפלפלו באיזו סוגיה, כשמוע את פלפולם קם האברך הצעיר בענוה ואמר, שלפי עניות דעתו אין הפשט כך בגמ' והביא מקורות לסברתו, והתחילו מתפלפלים עמו ולבסוף הודו לו

פייגערן", מאחורי הגוי עמד חסיד אחד, וכששמע הקללה, תמה מאד על כך, ואמר לעצמו שהוא חייב לתור אחריו, ומה יהי אתו, הלך החסיד אחריו וראוהו יוצא ליער וראה שמוריד מעליו את השטריימל והבעקיטשע, והלביש עצמו בחורה בגדי הגוי, ומיד כשלבש את בגדיו נפל כפגז מת, החסיד נתרגש מאד מהמעשה ובא לביהמ"ד וסיפר להחסידים מה שראו עיניו מופת גלוי שעשה הרבי, כשהגיע הדבר לאזני הישמח ישראל נענה ואמר שאין זה מופת ממנו, אלא החסיד באמונתו החזקה שהאמין שיתקיימו דברי רבו בזה הביא למיתת הגוי.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כולם, ואמר אח"כ הגאון מברסק "אברך זה הוא מן הלומדים הראשונים בפולין".

גם כתב הרבה תשובות אבל מרב ענוותנותו לא פירסמן, ומ"מ יצא שמו למרחקים ודבר ידוע הוא שהרידב"ז מצפת בא אליו לדבר עמו בדברי תורה, וכשיצא ממנו הי' מלא התפללות מגאונותו ובקיאיותו, ואמר לאברכים שישבו בבית החסידים שלא רק חסידות יכולים הם ללמוד מרבם, אלא הוא גם אחד הגאונים הגדולים בנגלה ובנסתר.

במקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו שלא רצה לסמוך על דעת עצמו בהוראת דין, כשבאה לפניו בשנה ראשונה לרבנותו שאלה חמורה בענייני אישות, בירר את ההלכה כדרכי הלימוד שלו ממקור התלמוד ורש"י ותוספות וראשונים בכתב, ושלחם אל הגאון בעל ה"שדי חמד" זצ"ל שהי' אז רב ב"רוסלאנד" ושאל את הסכמתו, ובקש ממנו שלא ידפיס את דבריו, והגאון בעל "שדי חמד" שלח לו הסכמתו בכבוד ובהערצה גדולה, וז"ל: כבוד קדושת הרב הגאון הגדול שר התורה והיראה הצדיק המפורסם פאר ישראל וקדושו נזר אלקיו על ראשו חכימא דיהודאי לעמא ומדברנא דאורייתא כקש"ת מוהר"ר ר' ירחמיאל ישראל יצחק אב"ד ורבי באלכסנדר שליט"א, דברי כ"ק גאון וסברות עמוקות שלו נחמדים מזהב ומפז, ולא צריך לדידי ולדכוותי ודי' עמו והלכה כמותו, ולהרגיע רוחו הטהורה שלא אעשה דבר שלא כרצונו חלילה הנני שולח בחזרה את גוף מכתבו ואבקש מכבוד קדושת גאון להודיעני מקבלת מכתבו ותנוח דעתי, וכו', וחותם: דו"ש"ת וטובתו ומתכבד בקרבנתו הצעיר חיים חזקי מדיני, עכ"ל.

צדיק גוזר

כמו כן היה ידוע לפועל ישועות בקרב הארץ, מסופר שעוד בחיי אביו הי' פ"א עם אביו בכפר אחד בגלל בריאתו, פ"א באמצע הלילה הורע מאד לאביו, והי' בסכנה גדולה, ושום רופא לא הי' בקרבתם, הצדיק חשב כי קרב קצו ובכה בכי רב, ניגש אליו בנו וחייבו ונשבע לו כי לא יאונה לו כל רע, אח"כ יצא לתוך היער, וצעק לפני הקב"ה בבכיות ואמר: רבונו של עולם וכי כך תעשה להרבי מאלכסנדר ביער ואין איש, והלא אמרו חז"ל חס הקב"ה על כבודם של צדיקים, כשחזר מצא את אביו שהוטב לו, שאלו אביו כיצד נשבעת לי, ענה: סמכתי על דברי הרה"ק מרוזין זי"ע, שפירש הכתוב, "עד אנה תסתיר את פניך ממני, עד אנה אשית עצות בנפשי", וכך פירש, דהנה הסתרת פנים אינו יכולה להיות רק בזמן שאדם יכול עוד לשית עצות בנפשו, אבל בזמן שאין לו שום עצה ורק ישועת ד' תוכל לעזור לו, אז לא תוכל להיות הסתרת פניו ח"ו, וכאן ביער שראיתי שאין לנו שום עצה רק ישועת ה' הייתי סמוך ובטוח שלא יאונה לנו כל רע ח"ו, ועל כן נשבעתי לך.

פ"א ראה גוי אחד את השורה הגדולה של החסידים העומדים להיפרד מרבם, צחק הגוי ואמר שגם הוא ידחף עצמו בין השורות ומי יבחין אם גוי הוא או חסיד, הלך ביער והלביש עצמו בשטריימל ובעקיטשע ועמד בין העומדים ליכנס להרבי, כשנכנס פנה אליו הישמח ישראל" ואמר לו: "דו זאלסט

לוח ההילולא

כ"ח טבת

- ❖ רבי צבי מנחם מאניפאלי בן הרבי ר' זושא - תקע"ד
- ❖ רבי מנחם מענדל מלינסק ב"ר אברהם חיים - תרכ"ח

כ"ט טבת

- ❖ אברהם אבינו ע"ה - ב"א קכ"ג
- ❖ רבי משה יהושע יהודה לייב דיסקין אב"ד בריסק ב"ר בנימין - תרנ"ח
- ❖ רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר ב"ר יחיאל (ישמח ישראל) - תר"ע

א' שבט

- ❖ רבי משה ב"ר יוסף (מהר"ם שיק) - תרל"ט

ב' שבט

- ❖ רבי משולם זושא מאניפולי ב"ר אליעזר ליפמן - תקס"ט

ג' שבט

- ❖ רבי יחזקאל שרגא מציעשנוב ב"ר שמחה ישכר דוב (חתן מן העצי חיים ז"ל) - תש"ד

ד' שבט

- ❖ אשר בן יעקב משבטי יה - ב"א ש"כ
- ❖ רבי משה יהודה לייב מסאסוב ב"ר יעקב - תקס"ז
- ❖ רבי אברהם הכהן מקאליסק ב"ר אלכסנדר - תק"ע
- ❖ רבי מנחם נחום מטריסק ב"ר אברהם - תרמ"ז

ה' שבט

- ❖ רבי חיים צאנזער מבראד ב"ר נחום - תק"מ
- ❖ רבי יהודה ארי' לייב מגור ב"ר אברהם מרדכי (שפת אמת) - תרס"ה
- ❖ רבי שלמה זלמן פריעדמאן אב"ד ראחוב ב"ר ישראל חיים (זבחי שלמה) - תשי"מ

ו' שבט

- ❖ רבי חיים צבי מסיגעט ב"ר חנניה יום טוב ליפא (עצי חיים) - תרפ"ו

דבר בעתו

לקט אמרי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון
בגודל קדושת הימים הבעל"ט וסגולתו

גודל ענין אמירת תהלים בימי השובבי"ם (ב)

– מכתב קודש מכ"ק מרן רבינו בעל ברוך משה זי"ע –

הקב"ה דייקא לקיימה והוא ע"ד דרוש וקבל שכר ולזה אצל מצות פרה כתיב זאת חקת התורה ולא כמו אצל פסח כתוב זאת חקת הפסח משם שאצל תכלית הלימוד הוא כדי לקיים בפועל ואצל פרה התכלית הוא הלימוד ועל כן כתיב זאת חקת התורה דייקא ולא חקת הפרה עיי"ש.

ולפי"ז בכל חוקי התורה תכלית הלימוד הוא כדי לידע היאך לשמור ולעשות מצות התורה אבל במצות פרה אדומה לא הי' כוונת נותן התורה לקיים המצוה בפועל כי מוטב שלא יצטרך לזה אלא בודאי הי' רצון העליון ללימוד פרשה זו כדי שעם הלימוד בלבד יקיים המצוה ויהי' סגולת לימוד תורה זאת שע"י זה לא יארע הנזק והרע. ולפי"ז הכי נמי הלימוד בסדר נגעים ואהלות הוא ג"כ על דרך זה דרוש וקבל שכר שבזכות הלימוד בפרשיות אלו ישלם השי"ת שכר שלא יארע הרע ולא נצטרך לעסוק בפרשת נגעים ואהלות בפועל ממש, דהם גם שניהם נגעים ואהלות באים על חטא כידוע והי' רצון הבורא שנעסוק בהלכות אלו ועיי"ז יבטלו כל הצרות ורעות האלו מאחב"י.

והנה א"ז הצדיק הקדוש הרבי ר' זושא זי"ע פי' הכתוב מי ימלל גבורות השם ישמיע כל תהלתו הכוונה מי ימלל גבורות השם דהיינו מי שרוצה לבטל גבורות השם מלשון המולל מלילות (ביצה י"ב) היינו שמפרך את גבורות השם ישמיע כל תהלתו הכוונה יגמור כל ספר תהלים ועל ידי קריאת כל ספר תהלים מבטל כל הדין מעליו.

וזה כוונת המדרש שדוד המלך התפלל יהי' לרצון אמרי פי שע"י שיקרא בספר תהלים בכונת הלב יקבל שכר כמי שעוסק בסדר נגעים ואהלות דהיינו כמו שע"י לימוד בהלכות האלו זוכה שלא יארע לו כל רע והיזק כן יהי' סגולה זו באמירת תהלים ובודאי נתקבל תפלת המלך החסיד ע"ה.

והנה איתא במדרש ילקוט שמעוני עה"פ הייתי ביום אכלנו חורף מה הי' יעקב אבינו אומר ר' שמואל בר נחמני אמר כל ספר תהלים אמר מה טעם שנאמר ואתה קדוש יושב תהלות ישראל, ישראל סבא, ואפשר שיעקב אבינו התכוון במה שאמר כל ספר תהלים שבשכר זה ינצלו ישראל מכל צרות וכתבו ספה"ק שבתחלת ספר שמות מרומז ואל"ה שמות בני ישראל תהלים ס"ת תהלים הבאים מצרימה את יעקב היינו שאמרו ג"כ תהלים כמו יעקב אבינו כנ"ל וז"ש המדרש זש"ה כשמך אלוקים היינו שיש ח"ו דין, (אלוקים הוא דין כידוע) כן תהלתך צריכים להלל להשי"ת ע"י אמירת תהלים ויבטלו כל דינין וינצלו מכל צרה וצוקה ומסיים המדרש שאמר דוד מי ימלל גבורות השם ישמיע כל תהלתו כדברי הרבי ר' זושא זי"ע.

והנני א"ז הדושה"ט ומצפה לשמוע ממך בש"ט (חיי"ק)

ב"ה ג' לסדר "ואזכור את בריתי" תשמ"ה מיאמי יצ"ו, שוכט"ס לנכדי היקר הב' המופלג בתו"י יפפ"ת כש"ת ברוך שרגא פייבוש טייטלבוים שליט"א.

אחדשה"ט שמחתי מאוד לקראת השמועה טובה שהנך לומד בהתמדה וראשי ישיבתך במאנסי יצ"ו מתענגים ממך השי"ת יתן לך לב מבין בתוה"ק ויראת השם כל היום ועיני רואות בעזה"ת.

ואכתוב לך מה שאמרתי בש"ק העבר בעת סעודת ליל ש"ק פרשת שמות במדרש תנחומא ואלה שמות וכו' זש"ה כשמך אלוקים כן תהלתך על קצוי ארץ וכו' מלך בשר ודם מקלסין אותו שהוא גבור והוא באמת חלש וכו' והקב"ה בכל מה שמקלסין אותו הוא יתר וכו' אמר דוד מי ימלל גבורות השם ישמיע כל תהלתו ע"כ, וצ"ב להבין מה שייכות לפרשה זו, גם מה שסיים אמר דוד מי ימלל גבורות השם וכו'.

ואפ"ל בהקדם דברי המדרש מובא בילקוט שמעוני (תהלים י"ט) עה"פ יהי' לרצון אמרי פי וז"ל שיעשו לדורות ויחקקו לדורות יהי' קורין בהם והוגין בהם ונטלין שכר עליהם כנגעים ואהלות הכוונה שדוד המלך ע"ה התפלל שאם קורין בספר תהלים יקבלו שכר כאלו למדו בסדר נגעים ואהלות, ובספר נפש החיים מהגאון ר' חיים מוואלאזין ז"ל מובא דבריו במשניות ווילנא בריש פרק ששי מס' אבות על הגליון בלקטים שם כתב דבר תמוה שלא מצינו שהקב"ה הסכים לתפילות דוד בזה עכ"ל, ותמוהים דבריו הלוא חז"ל אמרו לנו שדוד המלך ביקש והתפלל כן באותו יהי' לרצון אמרי פי בודאי רצון חז"ל להודיע שהקב"ה קיבל תפלתו ולא דחאה.

אולם צריכין להבין למה ביקש שע"י קריאת תהלים יקבלו שכר כמי שלומד בהלכות נגעים ואהלות וכי מי שלומד בסדר זרעים או מועד או בסדר אחר אינו חשוב לפני הקב"ה כמו מי שלומד בנגעים ואהלות הלוא כל התורה קבלנו מפי משה מפי הגבורה כבי' והכל קודש קדשים.

ואפ"ל בהקדם דברי אאמור"ר הגה"ק בספר עצי חיים (פרשת חקת) לפרש הכתוב זאת חקת התורה דהנה מודעת זאת אשר כל המצות אשר צוה השם אותנו אנו מקבלים עלינו לשמרם באהבה ובכל עת אנו מצפים תמיד מתי יגיעו לידינו כדי שנוכל לקיימו וזה תכלית לימוד התורה שנדע היאך לקיים מצות השי"ת והנה פרשת פרה אדומה באה לטהר בני ישראל מטמאת מת ועל זה לא שייך לומר שאנחנו לומדים פרשת פרה כדי שנזכה לקיימה במעשה דהא מצוה זו באה על סיבה לא טובה ויותר טוב הי' שלא יארע שום צער וחיים כלכם היום ובפרט שאין מיתה בלא חטא (שבת נ"ה) ולזה רמזה התוה"ק ציוי השי"ת רק ללומדה ואין ברצון

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

פנימי — גד — בלתי מוגה

יום ה' פרשת ויגש תשס"ט לפ"ק

ביקור הגאון רבי בנימין רימער שליט"א

מראשי ישיבת "כוכב מיעקב" משעבין בעיה"ק ירושלים תובב"א

בבית כ"ק רבינו שליט"א בקרית יואל

יכיל בקרבו ביאור וליבון בסוגיות:

מצוה הבאה בעבירה - הקורע על מתו בשבת - גדרי יאוש והפקר - חמץ של ישראל ושל הפקר
גזל חמץ ועבר עליו הפסח - שליחות בקידושין וגדרי פועל - המשחרר עבדו אי צריך שטר שחרור

ר"מ משעבין: אין משעבין לערנט מען פרק מרובה, אין בני ברק (בישיבת קרית מלך) לערנען מיר שנים אוהזין, איך געפון זיך אין צוויי פלעצער.

רבינו: איר לערנט אין צוויי ישיבות? לאו כל אדם זוכה לשתי שולחנות (ברכות ה:), דאס איז א שווערע זאך.

ר"מ משעבין: איינס איז מחזק דעם צווייטן, אז מ'קען לערנען פארמיטאג קען מען אויך לערנען נאכמיטאג.

רבינו: וואו האלט מען יעצט אין מרובה?

ר"מ משעבין: מ'האט געלערנט די סוגיא פון יאוש ושינוי השם.

רבינו: מ'האט שוין געלערנט די סוגיא פון מצוה הבאה בעבירה? (בבא קמא דף סו.).

ר"מ משעבין: מ'האט שוין אנגעוויבן די תוספות, כ'האב פריער גערעדט מיט זיין איידעם (האברך החשוב מו"ה יעקב יצחק

אבערלענדער הי"ד מחשובי לומדי הכולל בקרית יואל, חתן בעל האכסניא ר'

רבינו קיבל פניו בכבוד ודיברו על סיבת בואו לארה"ב להשתתף בשמחת נישואי אחד מתלמידיו הי"ד מישיבת משעבין

רבינו: וואס מאכט איר עפעס גוט'ס? איר זענט מאקע געקומען צו די חתונה?

ר"מ משעבין: אז מ'זוויל אז דער בחור זאל בלייבן שפעטער ביים לערנען דארף מען איהם מחזק זיין.

והזכיר ר"מ משעבין ביקורו הקודם אצל רבינו שליט"א

בירושלים עיה"ק בחדש אלול תשס"ז לפ"ק, כאשר בא עם

תלמידו החתן כש"ת נחמי בן הרבני הנכבד מו"ה משה אהרן

האפמאן הי"ד ממונהלי המוסדות ב"ג, ודנו בקושיות רעק"א

במו" פסחים, והתלמיד הנ"ל מיוע"ל חתן בעל האכסניא הרבני

הנכבד מו"ה זלמן לייב קאפפעל הי"ד מראה"ק בקרית יואל יע"א.

רבינו: וואס לערנט מען יעצט אין ישיבה?

דעם מוצש"ק

ישיבה

היכל התורה

הירושלמית

אולם

"אימפעריעל"

קויפט

"א טאג אין היכל התורה"

פאר בלויז \$180

(פרנס היום כנה אחת)

במוצאי

"יום"

מנוחה!

איז נאר אויב ס'איז א פסול אין די הפצא, אויב ס'איז נישט קיין פסול אין די הפצא, הייסט נישט אז ס'איז געטוהן געווארן בעבירה.

זיי זאגן (התן סופר שער המקנה סוגיא דמצהב"ע (פי' א' אות י"א) אז ס'איז דא צוויי פסוקים אויף מצוה הבאה בעבירה, איינס (מלאכי א, יג) והבאתם גזול ואת הפסח (שמפסוק זה למדו חז"ל במס' סוכה ל. הפסול משום מצוה הבאה בעבירה), אין ירושלמי (שבת עב:) איז דא נאך א לימוד אויף דעם פון א פסוק (ויקרא כג, לד) אלה המצוות (ויפרשו חז"ל (שם) אם עשיתן כמצוות הן מצוות ואם לאו אין מצות, דמצוה הבאה בעבירה פסול), זאגן זיי דאס איז אויף ביידע דינים, והבאתם גזול איז אויף ווען די הפצא איז א פסול'ע הפצא, און דער פסוק אלה המצוות קומט צו זאגן אז די מצוה אליין דארף געטוהן ווערן אן א עבירה.

רבינו: ס'איז דא וואס לערנען פשט אין די ירושלמי² אז א איסור וואס די זמן איז גורם זאגט מען נישט אז ס'איז א מצוה הבאה בעבירה, דאס איז פשט אין ירושלמי (כן הובא בישועות יעקב (א"ח סי' תרמ"ט סק"ה), ובתורת חסד (א"ח סי' ל"א)).

דער קול אריה (בשו"ת סי' ד' בהגה"ה) זאגט א צווייטער פשט אין ירושלמי, אז לעולם קורע על המת איז דאך א מקלקל, אויב אזוי פארוואס איז ער הייב בשבת, נאר די סיבה איז ווייל ער איז מתקן ווייל ס'איז א מצוה, יעצט אויב איך וועל זאגן אז ס'הייסט א מצוה הבאה בעבירה און מ'איז נישט

זלמן לייב הנ"ל) וועגן תוספות קשיא, תוס' זאגט דאך אז מצוה הבאה בעבירה איז נאר אויב די מצוה קומט דורך די עבירה [שהתוס' מחדש שעל כן איתא בגמ' שלולב של אשירה פסול משום דלשריפה קאי, ולא אמרי' משום מצוה הבאה בעבירה, משום דרק כשהמצוה באה מחמת העבירה אמרי' הכלל של מצהב"ע, כגון מצה גזולה שאי לא הגזילה לא היה לו מצה, משא"כ באשירה אפי' אם לא היה נעבד היה יכול ליטלו למצוה].

און תוס' פרעגט פארוואס זאגט נישט די גמרא (פסחים לה:) אז מצה של טבל איז מען נישט יוצא ווייל ס'איז א מצוה הבאה בעבירה.

רבינו: תוספות אין סוכה (דף ל. ד"ה משום) פרעגט דאך די קשיא.

ר"מ טשעביץ: לכאורה איז שווער, ווייל ביי מצה של טבל איז דאך נישט די קיום המצוה דורך די עבירה, איז אויב אזוי וואס איז תוס' קשיא?¹

רבינו: אלע שמעלן זיך אויף די קשיא, ס'איז דא וואס ענטפערן (המדת שלמה א"ח סי' כ"ז) אז מקיים זיין א מצוה בשעת מעשה העבירה איז הארבער, במילא הייסט דאס אויך מצוה הבאה בעבירה.

ר"מ טשעביץ: ס'איז אבער דא צוויי דינים, און מ'זעהט דאס אין ירושלמי (שבת פ"ג ה"ג) וואס פרעגט די קשיא פארוואס הקורע על מתו בשבת איז יוצא ידי חובת קריעה, זאל דאס זיין א מצוה הבאה בעבירה אזוי ווי מצה גזולה, דער ירושלמי ענטפערט תמן [פי' שם] גופה עבירה, הכא איהו עבר עבירה. וואס איז פשט אז איהו עבר עבירה, וואס איז א חילוק? זעהט מען פון דעם, אז מצוה הבאה בעבירה

2

ע"ן בשיירי קרבן על הירושלמי (שם) וכן החק יעקב (סי' תנ"ד אות ה) שביארו שנונת הירושלמי הוא כתירוץ התוס' במס' סוכה שרק כשמחמת העבירה באה המצוה אמרי' מצהב"ע, וכן משמע בחי' התם סופר (סוכה שם).

אמנם התורת חסד (א"ח סי' ל"א) כ' שאי אפשר לומר שהירושלמי סבר כסברת התוס', דא"כ עדיין תקשי למה יוצאין ידי חובת קריעה הרי מחמת העבירה באה המצוה, ולכן כתב שנונת הירושלמי שרק היכא שגוף החפץ הוא עבירה כגון דבר גזול, אז אמרי' מהב"ע, אבל בדבר שהעבירה הוא על הפעולה כגון באיסור התלוי בזמן, לא אמרי' מהב"ע, ע"ש באריכות.

1

ע"ן בשפת אמת (רי"ה פה) שמוסיף להקשות דלפי"ד התוס' בפסחים (לה:) שמצה של טבל איירי שאכל כמה כיתים, ע"ש. א"כ תקשי הרי וודאי שאין המצוה מתקיים ע"י העבירה, כי שפיר היה יכול להפריש מעשר ולאכול כיון שאין לו כוית מצומצם.

דעם מוצש"ק

ישיבה
היכל התורה
הירושלמית

אולם
"אימפעריעל"

איינער שטיצע איז די איינציגסטע מעגליכקייט צו קענען דעקן

אונזער דעפיציט פון

איבער \$200,000!

הורים וידידים:
עינינו לכם תלויות!

שינוי השם זאג איך נישט אז ס'איז א מצוה הבאה בעבירה.³

*

ר"מ משעביץ: מ'האט יעצט גערעדט צי יאוש ווערט די זאך הפקר, אדער די זאך בלייבט נאך שייך צו די בעלים אפילו נאך יאוש, תוס' (בבא קמא סו. ד"ה כיון דכאיסורא וכו') זאגט אז יאוש איז נישט קיין הפקר.

רבינו: דער קצות (סי' שס"א ס"ק א) און דער נתיבות (סי' רס"ב ס"ק ג) לערנען פשט אז ס'איז נישט חל דער יאוש עד דאתי לרשות זוכה.

ר"מ משעביץ: דער חזון איש (בבא קמא סי' י"ח אות א') מענה'עט אבער אז דאס איז נישט דער פשט אין תוספות, תוס' מיינט נאר צו זאגן אז די מעשה פון יאוש איז נישט די מעשה פון הפקר, הפקר איז ברצונו און יאוש איז שלא ברצונו, אבער די חלות איז די זעלבע.

רבינו: דער קצות ברענגט דארט א ראייה פון די גמרא (דף סו:) זה מתייאש וזה אינו רוצה לקנות, (דהגמרא הקשה על מ"ד יאוש קונה אמאי אמרי' שגזל חמוץ ועבר עליו הפסח, אומר לו הרי שלך לפניך, והרי כיון שהגיע זמן האיסור הבעלים מתייאשים, וא"כ הגזלן קנהו וא"כ האיך יכול לומר להגזל אחר הפסח הרי שלך לפניך, ותי' הגמ' שכיון שזה מתייאש וזה אינו רוצה לקנות יאוש אינו קונה), לכאורה אויב איך זאג אז יאוש איז ווי הפקר, איז קיין שום מענה נישט זה אינו רוצה לקנות, ווייל סוף כל סוף איז דאס שוין

יוצא ידי חובת קריעה, וועט עס זיין א קלקול, קומט דאך אויס, אז ס'וועט מבטל זיין די גאנצע מצוה, הייסט דאס א היתר כרוך.

ר"מ משעביץ: און ווי אזוי מיינט מען דאס אריין אין די ירושלמי?

רבינו: איהו עבר עבירה, איז מיינט, אז ער מיט זיין מאכן די מצוה מאכט ער די עבירה, ווען נישט ס'איז א מצוה איז עס אויס עבירה, אזוי שטייט אין קול אריה.

רבינו: כ'האב געהאט א חקירה, אויף דעם וואס די גמרא זאגט אין יומא (דף פ"ה:) אז ווען מ'טוהט תשובה מאהבה ווערן די זדונות נתהפך צו זכיות, לכאורה ס'איז דאך א מצוה הבאה בעבירה, ווייל אויב ס'איז נישט געוועהן קודם די עבירה וואלט דאך נישט געקענט ווערן פון דעם זכיות.

איז אזוי, לויט די שיטת הר"י (בבא קמא ס"ו. תוס' ד"ה אמר) [שמחדש שאם מעשה העבירה נגמרת לפני קיום המצוה לא מיקרי מצוה הבאה בעבירה] איז נישט שווער די קשיא, ווייל די עבירה האט זיך שוין געענדיגט, הייסט עס נישט מצוה הבאה בעבירה, אבער לויט רבינו תם איז שווער די קשיא.

כ'האב אמאל געזאגט בדרך דרוש (דרשת שבת הגדול תשס"ג, ודרשת שבת שובה תשס"ט), דער פני יהושע אין מרובה (שם בד"ה וקשה לר"י וכו') זוכט צו פארענטפערן די שיטת רבינו תם - ס'איז דאך דא שטארקע קשיות אויף רבינו תם - ברענגט ער צו די גמרא אין סוכה (דף ל:) פון אונגברי ביי די סוגיא פון שינוי השם, לכאורה ס'איז דאך א מצוה הבאה בעבירה, (דאס איז דאך די קשיא אויף רש"י), זאגט ער אז אויב מ'האט געמאכט א שינוי השם איז פנים חדשות באו לכאן, ווערט דאס שוין נישט גערעכנט פאר די עבירה.

דער רמב"ם אין הלכות תשובה (פ"ב ה"ד) זאגט דאך אויף איינער וואס טוהט תשובה 'זמשנה שמו כלומר אני אחר ואיני אותו האיש שעשה אותן המעשים', און ער זאגט 'זמשנה שמו' אינגאנצן א אנדערע נאמען, ס'איז געוועהן א עבירה און ס'איז געווארן א מצוה, און אויב ס'איז דא א

3

אגב יש לציין דבר נחמד שמובא בספח"ק דברי יואל (לסוכות אות ל) ליישב קושיית התוס' בסוכה דבעיני לכתם באופן שאחד גזל מחבירו, ואח"כ פייס את חבירו ומחל לו, ועשה תשובה מאהבה על החטא בינו לבין קונו דתו לא מיקרי מצוה הבאה בעבירה, עיי"ש באריכות.

ועיין בקובץ בצל תומר (שיצא לאור ע"י ישיבתנו בב"ב בשנת תשנ"ח) פלפול ודרוש מרבינו שליט"א בענין זה.

ספאנסערט "א טאג" תורה ותפלה
פאר די ישיבה פון אייער אייגענע קינדער
פאר בלויז \$360
(פרנס היום כל הישיבה)

חשוב'ע עלטערן!
עשה למענכם!

נישט פון די בעלים, במילא קען מען נישט זאגן הרי שלך לפניך, איז א ראייה פון דעם אז יאוש איז נישט ווי הפקר.

ר"מ טשעביץ: אויף די ראייה פונעם קצות פון זה מתייאש וזה אינו רוצה לקנות, זאגט ער (החזו"א) אז ס'איז נישט קיין טענה, ווייל אפילו ס'איז ארויס פון רשות הבעלים קען ער נאך אליץ זאגן הרי שלך לפניך.⁴

רבינו: ס'איז א פלא'דיגע גמרא דארטן, די גמרא זאגט, זה מתייאש וזה אינו רוצה לקנות, וועמען'ס איז דאס טאקע?

ר"מ טשעביץ: דער קצות ברענגט די ראייה אז ס'איז נאך שייך צו די בעלים, אויב מ'זויל דאס נישט קונה זיין.

רבינו: אבער דער נודע ביהודה (מהדו"ק או"ח סי' כ) האט א אופטוה אז מ'זגנט צו פון איינעם חמין, איז דער גנב נישט עובר און ס'איז מותר לאחר הפסח פארן נגזל, במילא קען ער איהם זאגן הרי שלך לפניך.

אין מהדורא בתרא (או"ח סי' ע"ה) האט מען איהם טאקע אנגעפרעגט פון די גמרא פון גזל חמין ועבר עליו הפסח, אז לויט ווי ער איז מחדש אז ס'איז מותר לאחר הפסח אויב אזוי וואס האט די גמ' געפרעגט אז דער בעה"ב איז זיך מייאש, ווייל סוף כל סוף קען מען דאס צוריק געבן נאך פסח, בפשטות איז דאס זייער א שווערע קשיא, ער פלאגט זיך צו פארענטפערן די גמרא (עי' בשו"ת רעק"א (ח"א סי' כ"ג) שדוחה תירוצו של הנובי ליישב הגמ' בב"ק).

ר"מ טשעביץ: בפשטות הגונב מן הגנב איז עובר ודאי אויף לא תגנוב נאר אז ער האט נישט קיין חיובים, און אויב ער איז עובר אויף לא תגנוב איז דא א קנס.

רבינו: קומט אויס לויט איהם אז דער נגזל געבעך דארף מען קנס'ענען,⁵ אבער פארוואס זאל מען איהם קנס'ענען ס'איז נישט בידו, מ'האט דאך דאס צוגענומען, האט ער נישט געקענט מבטל זיין.

ר"מ טשעביץ: דער נודע ביהודה פסק'ענט טאקע אזוי לדינא?

רבינו: יא, אזוי איז די הלכה.

ר"מ טשעביץ: איז אפשר די גמרא (בבא קמא שם) גייט לויט ר' יהודה אז חמין נאך פסח איז אסור מדאורייתא.⁶

רבינו: מ'פסק'נט אבער ווי רבי שמעון (המור או"ח סי' תמ"ג) והרמב"ן בס' המצוות פסקו כר"ש חמין לאחר הפסח מותר מן התורה.

*

רבינו: דער נודע ביהודה (מהדו"ק סי' י"ט) רעדט פון ביעור חמין, מאכט ער דארטן א חילוק פון שריפת קדשים צו ביעור חמין, אז שריפת קדשים ליגט א חיוב אויף יעדן איד, און ווער ס'זעהט קדשים שנמטאו דארף עס יעדער פארברענען, אבער חמין איז די חיוב פון שריפה דא נאר אויף די בעלים, אזוי זאגט ער דארט, די גמרא (בבא קמא צ"ה) זאגט דאך חמין הכל חייבין לבערו.

ר"מ טשעביץ: ס'איז זייער א שווערע גמרא, אנדערע ברענגען פון דא א ראייה אז חמין של הפקר איז מען אויך חייב.

רבינו: דער פני יהושע (פסחים ה:) זאגט אזוי זעהט אויס אז רש"י (שם) זאל אזוי האלטן, רש"י זאגט דאך אז דער דרש

5

עיון בהגהות תרומת הכרי (סי' רס"ב), וכן בתשו' בית אפרים (או"ח סי' ל"ז) שהק' שלפי דברי הנובי הרי הנגזל מעיקרא אינו מתייאש מכיון שידוע שיהיה מותר לאחר הפסח.

6

עיון בהגהות ברוך טעם על הנובי שם שכתב דמחמת קושיא זו אי אפשר ליישב לשון המשנה אלא לפי ר' יהודה שסובר שהמין לאחר הפסח אסור בהנאה, ואין הגזלן יכול לפטור עצמו בהשבה זו, רק משום שיכול לומר לו הרי שלך לפניך.

4

ועיי"ש בחזו"א שמבאר לפי דרכו שאדרבה יאוש ודאי מפקיע מרשותו מיד כשמתיאש, כיון שהוא בעל כרחו ונגד רצונו, אבל בהפקר איכא מ"ד בנדרים (דף מד.) שהפקר אינו חל עד דאתי לרשות זוכה, עיי"ש.

דעם מוצש"ק

שיבה

היכל התורה

החילופים

אלום

"אימפעריעל"

העכסט-אנגענעמע

"כינוס ידידים"

יוצאי "שיבה היכל התורה"

מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד!

ר"מ טשעביץ: מ'האט איהם געזאגט אז קיינער וועט נישט קויפן ביי איהם נאך יו"מ, האט ער נישט געהאט קיין ברירה.

רבינו: די שאלה איז אבער אז ער האט נישט קיין רעכט צו פארקויפן, ער קען דאך נישט פארקויפן ס'איז דאך אינו ברשותו, דער קצות (סי' רס"ב סק"א) ברענגט אז ביי שכח לבטל חמצו קודם שיש און ער האט זיך דערמאנט לאחר שיש און דעמאלטס האט ער דאס מבטל געוועהן איז דאס מותר בהנאה לאחר הפסח, וויל איך זאג אז מעיקרא ניהא ליה נאר ער האט פארגעסן, אבער דא כמזיד האט ער נישט געוואלט.⁸

ר"מ טשעביץ: דער גוי קען דאך זוכה זיין, במילא וועט מען נישט עובר זיין, דאכט זיך מיר - ס'איז שוין א מעשה פון דרייסיג יאהר צוריק - אז אין נודע ביהודה (מהדו"ק סי' י"ט) שטייט אז מ'האט אזוי געטוהן איז גוט.

רבינו: דער נודע ביהודה לערנט דארט אריין אין רש"י (פסחים ד. בד"ה מכדי בין לר"י וכו'), אז רש"י האלט אז מ'איז שוין עובר פון הצות. [שרש"י אומר שאין איסור חמץ בין לענין איסור אכילה ובין לענין כל יראה אלא משש שעות ולמעלה, ומשמע מינה שמשש שעות ולמעלה חל האיסור]⁹

ר"מ טשעביץ: ס'איז אבער זייער א שווערע זאך שטייט דאך שבעת ימים לא יראה לך.

רבינו: אזוי פרעגט טאקע דער אור חדש, אבער דער נודע ביהודה זאגט אז מ'לערנט ארויס פון א גזירה שוה - וואס

פון שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים מיינט חמץ של נכרי, די פני יהושע שמעלט זיך אויף די רש"י, ער ברענגט א שמארקע ראיה צו רש"י פון די מכילתא וואס זאגט אז דער פטור פון אי אתה רואה של אחרים, איז ווייל ער וועט דארפן שפעטער באצאלן דעם חמץ, און דער טעם איז דאך שייך נאר ביי חמץ של עכו"ם.⁷

ר"מ טשעביץ: אין קובץ שיעורים (ח"א, פסחים ד.) ברענגט ער אויך די גמרא פון הכל מצווין עליו לבערו, אנדערע זענען דאס דוחה.

רבינו: זיי זאגן אז ס'איז נאר מדרבנן.

*

ר"מ טשעביץ: ס'איז געווען א מעשה מיט דרייסיג יאר צוריק, איינער איז אנגעקומען פון מגדל העמק, ער האט געהאט א וויין געשעפט - איינס פון די גרויסע געשעפטן - און ער האט נישט פארקויפט דעם חמץ בומנו.

רבינו: מסתמא האט ער געהאט בראנפן וואס איז חמץ.

ר"מ טשעביץ: יא, ס'איז געווען א גרויסע געשעפט, ס'איז שוין ערב פסח נאך הצות, וואס זאל מען טוהן, האט מען איהם געזאגט פארקויף דאס יעצט, און פארלאז דיך אויף די שימות אז כל יראה איז מען עובר נאר פון ביינאכט. [כשימות התום] (פסחים כה), וכן היא שימות הרמב"ם בהקדמה להל' חמץ ומצה (אות ב')

רבינו: ער איז דען געווען א שכח למכור חמצו?

ר"מ טשעביץ: יענער איז נישט געוועהן קיין שכח, נאר יענער האט נישט געוואלט פארקויפן.

רבינו: און דעמאלטס האט ער שוין יא געוואלט?

8

וכ"כ בתורת השלמים (סי' 1) שמי שלא מכר חמצו כמזיד אפי' אם כבר ביטל, חמצו אסור בהנאה לאחר הפסח מחמת שעבר על תקנת הכמים, עיי"ש באורך דבריו.

9

ועיין בחק יעקב (סי' תמ"ג סק"א) שדן בדברי רש"י, ובצל"ח (1) מבארים הסתירה שרש"י לקמן (2) בד"ה לאחר המועד וכו' כתב שאין איסור כל יראה עד שתחשך, ע"ש.

7

ועיין ברמב"ן (מלקוטיו למס' פסחים בענין גזר השביתו בד"ה ועוד יש לי ספק וכו') שמוסתפק אם עובר על חמץ של הפקר הנמצא ברשותו, ועיין באמרי בינה (הל' פסח סי' ב') שמבאר שיטת רש"י באריכות, וע"ש שהקשה שאי חייב על חמץ של הפקר, א"כ למה אמרי' שמשש שעות ולמעלה עשאו הכתוב כאילו ברשותו, הרי אפי' בלא"ה הוא חייב.

דעם מוצש"ק

היכל התורה

אולם "אימפעריעל"

ווערדפולע גורלות

צוגעגרייט פאר אונזערע

חשוב'ע תומכים וידידים

שכרו הרבה
מאוד על
פי פעלו!

ר"מ משעביץ: דאס איז מן הסתם אזוי ווי הקורע בשבת [המובא לעיל בשם הירושלמי שהקורע על מתו בשבת לא מיקרי מצהב"ע כיון שאיהו קא עבר עבירה, ועיין לעיל באריכות].

רבינו: אויב מ'לערנט פשט אינעם ירושלמי אז אויב די איסור איז אלץ די זמן זאג איך נישט אז ס'הייסט מצוה הבאה בעבירה [עיין לעיל בשם הישועות יעקב] מוז מען אזוי זאגן.

ס'איז דא אסאך וואס זאגן אז די חילוק איז אויב ס'איז א איסור התלוי בזמן, ביי ענביו מרובין מעליו שטייט אז אין ממעטין אותן ביו"ט איז דאך אויך דא א שמועס וועגן דעם [דהיינו אהא דאיתא במשנה בסוכה (דף לג):] שאין ממעטין ביו"ט ואם מיעטין כשר, והקשו הראשונים אמאי כשר הרי הוא מצהב"ע, ולפי"ד הירושלמי לא קשה מידי כיון שהוא איסור התלוי בזמן וע"כ לא הוי מצהב"ע] ס'איז דא א שיינע שער המלך (הל' לולב פ"ח ה"ה) איבער דעם.

*

ר"מ משעביץ: פארנדיג אויפן עראפלאן האב איך געהאלטן א קונטרס, ס'איז דא דארטן פארשידענע קשיות אויף די פרשה, ברענגען זיי אז רש"י זאגט אויפן פסוק (בראשית מה, יב) והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם, זאגט רש"י אז ער רעדט בלשון הקודש, זאגט דער רמב"ן אויף דעם, אז לשון הקודש איז נישט קיין ראיה ווייל אין כנען האט מען גערעדט לשון הקודש, און מצרים זענען שכנים האבן זיי אויך געקענט לשון הקודש, פרעגן זיי ווי אזוי קען זיין אז פרעה האט נישט געקענט לשון הקודש, אז אין מצרים האט מען יא געקענט לשון הקודש.

12

עי' בדרוש הידוש רעק"א (מס' פסחים מערה ה' את כ"ה) שנסתפק בזה. ועי' עוד במנחת חינוך (מצוה ט' אות א) שכתב שמוכן זה תלוי בהחקירה הידועה אי מצות תשביתו הוי בקום ועשה או בשב ואל תעשה.

ס'שטייט נישט אין די גמרא - נאר אזוי זאגט ער, די גזירה שוה פון שאור שאור (וע"ע בצל"ח פסחים ל:), דער שאגת אריה (ס' פ"ב) זאגט אויך די גזירה שוה פון השבתת חמין, אויך דער הפלאה זאגט דאס שוין.

ר"מ משעביץ: אין רמב"ם און ראב"ד (פ"ג מהל' חמין ומצה ה"ח) זאגן זיי אויך אז זיי קריגן זיך צי מ'איז עובר בל יראה פון הצות, אבער בפשטות נעמט מען אן אז ס'איז נאר פון ביינאכט, על כל פנים ביי א דרבנן (הנאה לאחר פסח) קען מען מקיל זיין.¹⁰

רבינו: אבער די עשה פון תשביתו איז שוין על כל פנים דא פון הצות, איז דאס אסור ממעם די עשה אזוי ווי דער מקור היים נעמט אן (ס' תמ"ב סק"ב).¹¹

ר"מ משעביץ: ס'איז א שאלה צי אויף תשביתו איז דא די איסור פון חמין שעבר עליו הפסח, לכאורה נאר אויף בל יראה.

רבינו: אין די עשה פון תשביתו איז דא א מחלוקת אין די ראשונים, דער רמב"ם (הל' חמין ומצה פ"א ה"ט) האלט אז ס'איז אסור בהנאה, תוס' האלט (פסחים כח: ד"ה ר"ש) אז תשביתו איז נאר איסור אכילה.

ר"מ משעביץ: די נפקא מינה וועט זיין אויב ער עסט שלא כדרך אכילה.

רבינו: דער בעל המאור (פסחים ז:) האלט טאקע אז מ'איז מקיים תשביתו מיטן אויפעסן די חמין.

אז מ'טראכט אריין איז דאך דאס לכאורה א מצוה הבאה בעבירה.¹²

10

עיין בנוב"י (מהדו"ק סי' י"ט) בחמין שמן התורה לא צריך לבער ורק מדרבנן הצריכוהו לבער, מותר לאחר הפסח. וכ"כ בשו"ת תשובה מאהבה שמביא ראיה ליסוד זו מדברי הר"ן בריש פרק אלו עוברין.

11

עיין במנחת חינוך (מצוה ט' אות ב) שכתב לבאר כן בשיטת התוס' (בדף כח:) עיי"ש.

קויפט

א פולע 'טאג' פון הונדערטער שעה'ן תורה ותפלה פאר בלויז \$360

(פרנס היום כל הישיבה)

"יום שכולו ארוך!"

דעם מוצש"ק

ישיבה

היכל התורה

הירושלמית

אולם

"אימפעריעל"

רבינו: אזוי זעהט מען דאך אין די גמרא אין סוטה (דף לו):
אז פרעה האט געבעטן פאר יוסף תא אנמרן.

ר"מ טשעביץ: איז דאך דאס א גומע קשיא אז פונקט דער
מלך האט נישט געקענט.

רבינו: דער ייטב לב (ריש פ' בא) מיינט די גמרא אזוי, אז ווי
אזוי קען זיין אז אלע שפראכן האט ער יא געקענט, און די
איינע שפראך האט ער נישט געקענט, נאר זאגט ער אז
דער רבי ר' מענדעלע האט שמארק מקפיד געוועהן, אז
מ'הייבט אן צו לערנען מיט א קינד אל"ף בי"ת, זאל מען
לערנען אל"ף בי"ת גימ"ל אזוי, און נישט א ב ג ד, ¹³ איז
דער ייטב לב מסביר וואס איז די טעם אז מ'דארף לערנען
אזוי, זאגט ער אז מ'לערנט דעם אות אל"ף, זעהט דאס קינד
נאר א' און ער זאגט נאך א למ"ד מיט א פ"א, איז דער
אל"ף די תורה שבכתב, און די למ"ד מיט די פ"א די חלק

13

הנה מנהג ישראל סבא שמלמדן לתינוקות של בית רבן אותיות התורה
במילואם, דהיינו אל"ף בי"ת עם שמות הנקודות קמ"ץ אל"ף וכו',
ובדורות הקודמים רצו המשכילים לשנות שלא לקרות לתינוק המתחיל
האל"ף בי"ת מפורש עם הנקודות, רק א ב ג כמנהג שאר הלשונות,
למען יוכלו ללמוד במהירות ולהבין נקל את צורת האותיות, אבל
גדולי ישראל יצאו כנגדם להלילה להשוות תורה שלימה שלנו כשיחה
בטילה שלהם, הרתורה הקדושה פרשיותיה ותיבותיה וצורות האותיות
הנקודות והנגינות הכל ניתנו מתורה מסיני, ובהם סודות עמוקים ורזין
עילאין, ומהחוב שיאמר התינוק הדברים כהווייתם מסיני קמ"ץ אל"ף
א משום שהאותיות והנקודות היות הנה.

וידוע מה שכתב בבני יששכר על זה במאמרי הנוכח (חודש כסלו טבת
מאמר ג' את י"ש ד"ה עד אבאר) וז"ל: ולזה תמצא אותיות שנכתבה בהן
תורתנו היינו אותיות אשורית הן המה מולידים, כי באומרך אות א'
הנה על כרחך תוליד במאמרך עוד ב' אותיות נמשכים מן אות א' הן
המה אותיות ל"ף, וכן אלו האותיות מולידים עוד אחרים עד אין סוף,
מה שאין כן לשונות הגוים שמסבירים בהם חכמתם הם אינם מולידים
כי אותיותיהם הם א ב צ כידוע. [ועי' עוד מש"כ באגרא דכלה (פ'
בראשית דיבור הראשון) ובאגרא דפרקא (עמ' קצ"א, את ע"ב)].

ועי' עוד בענין זה בתורת חיים (בהקדמתו לפרק הלך), ובשו"ת הבצלת
השרון (מהח"ת סי' י"ג).

הנסתר איז די תורה שבעל פה, לערנט מען אויס א קינד צו
גלייבן אין תורה שבכתב און אין תורה שבעל פה.

זאגט ער אזוי, יוסף הצדיק האט אנגעהויבן צו לערנען מיט
פרעה לשון הקודש האט ער איהם געלערנט די אל"ף בי"ת,
האט פרעה געפרעגט אז ער זעהט נאר די א' און נישט
מעהר, האט ער איהם געזאגט אז מ'דארף צו גלייבן, זאגט
ער צוריק אז ער זעהט נישט גלייבט ער נישט, במילא האט
ער נישט געקענט לערנען די שפראך, וועגן דעם האט
פרעה איהם גערופן צפנת פענח, זאגט דער תרגום
דמטמורן גלין ליה, אז אפילו די נסתר קען ער אויך, אזוי
זאגט דער ייטב לב בדרך אנדה. ¹⁴

ר"מ טשעביץ: ס'איז אינטערסאנט אז היינט גייען די אלע
וואס האבן משנה געווען צוריק צום דעם אלטן וועג, צו
אל"ף בי"ת, זיי האבן פרובירט דעם נייעם וועג און זיי האבן
געזעהן אז מ'קען נישט, ס'גייט נישט אריין געהעריג אין די
קינדער.

רבינו: אזוי? ס'הייסט דאך אז ס'איז גרינגער זייער וועג,
זעהט אויס אז דאזי האט מען ליידער נאכנישט צוריק
געדרייט צום ארגינעלן וועג.

14

וז"ל הייטב לב (ר"פ בא) י"ל בביאור הכתוב (בראשית ט"א מה) ויקרא פרעה
שם יוסף צפנת פענח, ותרגמו דמטמורין גלין ליה, כי איתא בגמרא
(סוטה לו): דיוסף אשתעי בלשון הקודש ולא הוה פרעה ידע מאי קאמר,
אמר ליה אנמרן, אנמריה ולא הוה גמר. ביאור הדברים, שלמד אותו
מתחלה אל"ף בי"ת האותיות ומילואיהן כנהוג בישראל, ולא הוה גמר,
כי זה דרכו לבלי להאמין בנעלמות שאין עיניו רואות על כן לא קבל
ממנו, אבל הוא ראה וידע שיוסף יודע הנגלה והנעלם. וזה שאמר
דמטמורין, היינו מלואי האותיות של לשון הקודש שהן מטמורין, גלין
ליה, אבל הוא לא גמר ממנו, כי זה דרכו לבלי להאמין במה שלא ראו
עיניו. ומוזה יצא חוץ לשיטה עד שכפר ואמר (שמות ה ב) לא ידעתי את
הוי"ה, ומבואר בזה"ק (פ' מקץ קצ"ה) כלומר שם אלקים השיג וידע מצד
פעולתו, אבל שם הוי"ה לא ידע. היינו אם שהשיג שם אלקים הנגלה
מצד פעולתו, אבל לא ידע את שם הוי"ה שהוא מורה על עצמותו
טמיר ונעלם, עיי"ש באריכות (ועי' בייטב פנים שפת הים את ה).

דעם מוצש"ק
 ישיבה
היכל התורה
 הייליגסטע
 אולם
 "אימפעריעל"

אייער שטיצע איז די איינציגסטע מעגליכקייט צו קענען דעקן
אונזער דעפיציט פון
איבער \$200,000!

הורים
וידידים:
 עינינו לכם
 תלויות!

ר"מ טשעביץ: זיי זעהען אז דער קינד איז קולט אסאך בעסער אזוי.

רבינו: דאס איז באמת נישט קיין נייער וועג, דאס איז דאך שוין א מעשה פון צוויי הונדערט יאהר.

ר"מ טשעביץ: כ'האב נישט געוואוסט, כ'האב געמיינט אז ס'איז א נייע זאך.

רבינו: מזעהט דאך אז דער רבי ר' מענדעלע האט שוין פארפירט קעגן דעם.¹⁵

15

ידוע שהרה"ק הרבי ר' מנחם מענדל מרימאנוב זי"ע יצא חוצץ נגד המתחדשים שרצו להנהיג ללמוד עם הילדים אותיות הא"ב כמו בלשונות האומות, והוא ניהל עמיהם מלחמת חרמה החלילה לשנות מדרך הישן מנהג אבותינו ואבות אבותינו מדור דור.

ובכני יששכר (שם) מביא ג"כ מה ששמע מהרה"ק מהרמ"מ מרימאנוב זצוק"ל לפרש הפסוק (יהקאל לו טו) והסירותי את לב האבן מבשרכם, שלשונות העמים א ב צ אין מולדין, אבל אותיות לשון הקודש מולדין אותיות עד אין קץ ע"י המילוי, ואיתא בספר יצירה שאות נקרא אבן ותיבה נקרא בית, וז"ש והסירותי את לב האבן מבשרכם אותיות לשונות הגוים שהם אבני"ם שאינם בונים בתים, מה שאין כן אותיותינו הקדושים כל אחת בונה בתים ע"י המילוי אל"ף בי"ת וכיוצא, והו שהבטיח הכתוב שבעת הגאולה ישכחו כל הלשונות ולא ידברו עוד בלשונות האומות רק כולם ידברו בלשון הקודש, ואז יכירו כי ה' מלך שלשון הקודש מסוגל לזה, עכדה"ק. [ועי' בס' אבות על בנים (עמ"ס אבות, בהקדמה) מה שפי' בזה הפסוק (צפני ג ט) אז אהפוך על עמים שפה ברורה, עיי"ש].

וכמו"כ יצאו שאר גדולי ישראל כנגדם, עי' בס' דרכי הישר והטוב מהרה"ק מהרצ"ה מליסקא זצ"ל (דף כ"ה) שבדרשת ראש השנה האחרונה לימי חייו, הירבה לבקש לכל יתנו בניהם ללמוד אצל מלמדים כאלו שאינם מלמדים האותיות כפי שנהגו בכל הדורות, ואמר שבזמן שהתינוקות של בית רבן לומדים האותיות נותנים עי"ז היות באותיות התוה"ק, ואלו שלומדים על התלמידים בלי הנקודות בלי קמץ ופתח מסלקים החיות ה"ל מהאותיות הקודש, ואירע בשנה ההוא (שנת תל"ג) המגיפה רח"ל, ואמר שדבר ברור אצלו שהמגיפה הוא בשביל הטא הזה שנתחדש אז, שהשי"ת מעניש מדה כנגד מדה, הם מסלקים החיות מאותיות הקדושות לכן לוקח ה' מהם החיות רח"ל.

ר"מ טשעביץ: מיט יארן צוריק האט מען געבויעט א ליטווישע תלמוד תורה אין ירושלים, און זיי האבן אנגעהויבן לערנען א ב ג ד אויף דעם אופן, און זיי האבן אויך גע'מענה'עט אז די קינדער פארשטייען נישט מעשה בראשית, האבן זיי אנגעהויבן פרשת לך לך, האט איינער פון די חשוב'ע ראשי ישיבות זיי גערופן, און ער האט זיי געזאגט אז נאר וואס א קינד לערנט ווען ער פארשטייט נישט, דאס בלייבט ביי איהם, אזוי גייט איהם אריין אין קאפ די בריאה, און אזוי בלייבט דאס אין איהם א גאנץ לעבן, נאכדעם האט ער געהייסן אז זיי זאלן נישט משנה זיין די לימוד פון די אותיות.

ובס' משכיל אל דל מהרה"ק רבי הלל מקאלאמיי זי"ע כתב שדרך המתחדשים מביא את נערי בני ישראל לאפיקורסות ממש, עיי"ש.

וידוע מהגה"ק רבי שאול בראך אב"ד קאשוי זצ"ל שהירבה לעורר כנגד דרך זה, ובספרו בהיות הבוקר (פ' וישלח, אות כ"ה) כתב וז"ל: והנה הזהירו הצדיקים לכל ילמדו הא"ב עם הילד כבלשונות האומות א ב, וכתבו דלשונות העמים אין להם מילוי רק הברה אחת, אבל בלשונינו הקדושה אל"ף יש בו מילוי יותר מעיקר האות, וכתבו דהטעם על פי מ"ש בזהר הדש (דף ק"ג) דקל אחר אסתרס ולא עביד פירין, ומקור הלשונות מעבודה זרה. ואני מצאתי מפורש כדבריו שמקור לשונות העמים היא מעבודה זרה, שכן איתא בתנא דבי אליהו רבה (פרק כ"ג) במצרים כרתו יחד שלא יעוהו לשון בית יעקב אביהם, ושלא ילמדו לשון מצרים מפני דרכי עבודה זרה, עיי"ש באריכות.

ובספרו אבות על בנים (עמ"ס אבות, פ"ה את י"ז ואת י"ח) כתב וז"ל: וכבר הזהירו הצדיקים שלא ללמד עברי לתינוק ע"ד לשונות הגוים רק ללמדו אל"ף בי"ת עם המילוי, ובוה פירשתי ענין יקר בתהלים (קכ ה) שמתאונן על שאנו שרויים בן האומות, ואמר אויה לי כי גרתי משך שכנתי עם אהלי קדר, והתחיל הצילה נפשי משפת שקר, ושלא תאמר מנין לך ששפת לשון הקודש אמת ושאר לשונות שקר, לזה אמר מה יתן לך ומה יוסי"ף לך לשון רמיה, הלא אין להם מילוי ואין מוסיפין כלום משא"כ בלשון הקודש. עוד אמרתי על דרך זה שהזהירו הצדיקים ללמד עם הילדים האותיות עם הנקודות קמ"ץ א' ולא יאמר א', וזהו סימן לקדושת הלשון שמוסיפין בו נקודות וטעמים משא"כ בשאר לשונות, וז"ש מה יתן לך ומה יוסי"ף לך לשון רמיה, הכי יש לכם נקודות וטעמים, עיי"ש. [ועי' עוד בספרו גבעת שאול (פ' משפטים, אות פ"ט) מה שכתב בזה].

דעם מוצש"ק

ישיבה

היכל התורה

התלמידות

אולם

"אימפעריעל"

ספאנסערט "א טאג" תורה ותפלה

פאר די ישיבה פון אייער אייגענע קינדער

פאר בלויז \$360

(פרנס היום כל הישיבה)

חשוב'ע

עלטערן!

עשה

למענכם!

רבינו: ס'איז א חידוש, ס'איז דאך עכט א חסידישע זאך פונעם רבי ר' מענדעלע.

ר"מ טשעביץ: יא, ס'איז געוועהן א גרויסער וויכוח, אבער ער האט נישט געלאזט משנה זיין, און זיי זאגן אויך אז די אלע חדרים וואס לערנען מעשה בראשית ווי א קינד, און מ'פארשטייט ווי א קינד איז גוט, אבער די אנדערע מאדערענע חדרים וואס זיי ווילן מדלג זיין, צו לערנען נאר וואס די קינד פארשטייט, איז נישט גוט.

רבינו: דאס איז א יסוד גדול אין די אלע ענינים, מ'טאר נישט זיין קלוגער פון אמאל.

ר"מ טשעביץ: איך בין יעצט געוועהן ביי ר' מתתיהו סאלאמאן שליט"א (משגיח הישיבת לעיקוואד) האט ער געשמועסט וועלכע פון די חושים פון א מענטש זענען בעסער, שמיעה אדער ראייה, האט ער געברענגט א רבינו יונה (שערי תשובה שער ב' אות י"ב) וואס זאגט אויפן פסוק (משלי טו, ל) מאור עינים ישמח לב ושמועה טובה תדשן עצם, לכאורה שלמה המלך וואס איז געוועהן דער חכם מכל האדם וואס גייט ער דערציילן מיט דעם? נאר זאגט ער אז שלמה המלך וויל דא זאגן אז די כח השמיעה איז גרעסער פון די כח הראייה, די כח הראייה קומט צו נאר צום לב, די כח השמיעה קומט צו ביז צום כח העצם פון דעם מענטש, און דערפאר חירשו נותנים לו דמו כולו (בבא קמא פה). ביי א סומא שטייט נישט נותנים לו דמו כולו.

זאגט ער - איך זאג פאר אלע תלמידים מיינע - היינטיגע צייטן לערנט מען דאך וואס מ'ווייזט די קינדער די בילדער דאס קומט צו נאר צום לב, אבער אז מ'געוואוינט זיך צו צו הערן קומט דאס צו ביזן עצם.

האב איך איהם געזאגט אז מ'זעהט ביי די קינדער אז אויב מ'ווייזט זיי פארשטייען זיי בעסער ווי ווען מ'הערט נאר, האט ער מיר געזאגט, דאס איז נאר בשעת ווען זיי זענען קליין, אבער ווען זיי ווערן גרעסער, זעהט מען אז די וואס האבן עס פארשטאנען מיט די שמיעה פארשטייען זיי דאס ביזן עצם, די וואס ווילן די הנהגה נאר וואס מ'זעהט, דאס איז די ס"מ.

רבינו: אבער לכאורה פון דיני עדות איז א ראייה אז כח הראייה איז שמערקער, אז אין עד נעשה דיין, ווייל אז איינער זעהט קען ער שוין נישט מלמד זכות זיין (ר"ה כו.), פון דעם זעהט מען אז זעהן גייט מעהר אריין אין די ביינער.

ר"מ טשעביץ: אויך די גמרא איז טאקע אינטערסאנט, חרש שהיו נותנים לו דמו כולו, מיר ווייסן אז סומא חשיב כמות (גדרים סד:), און א חרש איז נישט חשיב כמות.

*

ונסתובבה השיחה בענין הזיק ע"י קול

רבינו: ס'איז דא א מדרש (ילקוט חקת רמז תשס"ה, מסכת סופרים פכ"א ה"ט) אז אברהם האט א שריי געטוהן אויף אליעזר, און פאר פחד איז איהם ארויסגעפאלן א ציין, ווערט א גאנצע שאלה, צי ער איז יוצא לחירות מיט שן ועין, ווייל ס'איז נישט געוועהן בידיים, ס'איז געוועהן נאר בדיבור, איז דאך תלוי אין די מחלוקת רבי יוחנן מיט ריש לקיש, צי א דיבור איז א מעשה אדער נישט, ביי די דין פון הסמה בקול (בבא מציעא צ:). כ'האב געזעהן ברענגען (כסף נבחר פ' שמות) אז יוסף איז געוועהן א גלגול פון אליעזר, און ווייל אליעזר איז דאך געוועהן א עבד, איז דערפאר לעבד נמכר יוסף, דאס לאזט זיך אריין אין די שאלה צו אליעזר איז שוין געוועהן יוצא לחירות.

דער הפלאה (קונטרס אחרון בס' המקנה סי' ל"ה סעי' ה' וסעי' ו') פרעגט דאך ווי אזוי האט ער געקענט זיין א שליח צו מקדש זיין רבקה, ווייל כל שאינו בתורת גיטין וקידושין לא מצי למהוי שליח, אויב די אנשריייען איז געוועהן פריער, איז נישט קיין קשיא, ווייל ער איז שוין געוועהן משוחרר.

ר"מ טשעביץ: ס'איז א מחלוקת אין די גמרא (קידושין כד:) צי המשחרר עבדו צריך גט שחרור אדער נישט, איז אפשר האט ער נאכנישט געהאט א גט שחרור ווא"כ עדיין קשה קושיית ההפלאה.

רבינו: די מכריען אין די גמרא (שם) נעמען אן ביי שן ועין דארף מען נישט קיין שטר שחרור, ווייל איך לערן ארויס פון א פסוק, אבער ביי אנדערע אברים דארף מען יא א

דעם מוצש"ק

ישיבה

היכל התורה

החולצ'בשבת

אולם

"אימפעריעל"

ווערדפולע גורלות

צוגעגרייט פאר אונזערע

חשוב'ע תומכים וידידים

שכרו הרבה

מאוד על

פי פעלו!

שמר שחרור. (ו'זל הגמ': ככולם עבד יוצא בהם לחירות וצריך גמ שחרור דברי ר"ש... ר' טרפון אומר אינו צריך ר"ע אומר צריך המכריעים לפני חכמים אומרים נראין דברי ר"ש בשן ועין ודברי ר"ע בשאר אברים) דער הפלאה מוהט דארט אויף א אויפטוה אז מ'זאגט יד עבד כיד רבו.

ר"מ טשעביץ: א פועל הייסט דאס.

רבינו: א עבד הייסט מער פון א פועל - זאגט דארט די הפלאה אז דאס וואס א עבד קען נישט זיין קיין שליח דאס איז נאר פאר א אנדערע מענטש, אבער פאר'ן בעל הבית אליין זאגט מען אז יד עבד כיד רבו, אז ער קען יא שיקן א שליח צו מקדש זיין.

ר"מ טשעביץ: שטייט אין מחנה אפרים (הל' שלוחין ושותפין סי' י"א) אז א פועל א גוי קען מאכן א מעקה און דער בעה"ב קען מאכן א ברכה.

רבינו: דאס איז נאר ביי א פועל פאר געלט, ער ברענגט דאך דארט א ראייה פון די גמ' (בבא מציעא י.) המגביה מציאה לחבירו וכו' אז ס'איז א חילוק צווישן א שליח און א פועל, ווייל יד פועל כיד בעל הבית, קומט אויס אז דאס איז נאר ווען ער ארבעט פאר געלט.¹⁶

דער הפלאה זאגט א אנדערע זאך אז דער עבד פון דעם אדון קען יא זיין א שליח.

און מיט דעם פארענטפערט ער נאך א קשיא, אז יצחק האט געמאכט אברהם פאר א שליח צו מקדש זיין רבקה, און אברהם האט געמאכט אליעזר פאר א שליח צו מקדש זיין, איז ער שוין א שליח שני, און דער קדוש מרדוש (הובא בהגהות מרדכי קידושין סי' תק"ה, ובקצות סי' קפ"ב אות ב') זאגט אז ביי קידושין קען מען נישט מאכן קיין שליח שני, איז ווי אזוי איז אליעזר געגאנגען מקדש זיין רבקה פאר אליעזר, נאר זאגט ער אז א אייגענע עבד קען יא זיין, דאס איז א אופטוה פונעם הפלאה (ועי' עוד בפנים יפות (פ' חיי שרה)).

16

עיין בהגהות רעק"א בשולי הספר שמביא ראיות שרק משום שהוא פועל שלו, עיי"ש בדבריו.

ר"מ טשעביץ: כ'האב געזעהן פון רבי צדוק הכהן [מלוכלבין] (דברי סופרים אות ט"ז), אויף די גמרא אין סוכה (דף לא), ההיא איתתא וואס מ'האט איר גע'גנבעט די האלץ, איז זי געקומען שרייען צו רב נחמן, אמרה ליה אז זי איז בת בתו של אברהם אבינו וואס האט געהאט שיי"ח עבדים, (ו'זל הגמ': שם: ההיא סבתא דאתאי לקמיה דרב נחמן אמרה ליה ריש גלותא וכולהו רבנן דבי ריש גלותא בסוכה גזולה הוו יתבי צווחה ולא אשגח בה רב נחמן אמרה ליה איתתא דהוה ליה לאבוהא תלת מאה ותמני סרי עבדי צווחא קמייכו ולא אשגחיתו בה) זאגט ער וואס האט זי געוואלט מיט דעם מרמז זיין, זאגט ער יאוש איז דריי הונדערט און זיבעצן, און אברהם אבינו האט געהאט דריי הונדערט און אכצן קנעכט, האט זי דאך מיט איינס מעהר ווי יאוש, אזוי שטייט פון רבי צדוק. איך ווייס נישט וואס די כוונה פון דעם איז, ס'קען זיין אז מיט דעם האט זי ארויס געזאגט אז זי האט זיך נישט מייאש געוועהן פון די העלצער, רב נחמן האט געמיינט אז זי האט זיך שוין מייאש געוועהן, האט זי מיט די ווערטער מרמז געוועהן אז ס'איז נאכנישט געוועהן קיין יאוש.

רבינו: רש"י זאגט דארט אויפן פלאץ אין פרשת לך לך אויפן פסוק (בראשית יד, יד) וירק את הניכיו, זאגט רש"י הניכו כתיב, זה אליעזר שחנכו במצוות, ווייל ס'שטייט בלשון יחיד דרש'נט מען אזוי. דאס איז אבער תלוי אין יש אם למקרא אדער יש אם למסורת (קידושין יח:), אז איך האלט יש אם למסורת איז עס הניכו נאר אליעזר, זאגט איך יש אם למקרא איז דאס לשון רבים איז עס טאקע נישט אליעזר (עי' הגדת חילוקא דרבנן (עמ' ס'), ובדברות קודש מרבינו שליט"א ליל ו' החנוכה תשס"ח).

די גמרא זאגט דאך אין נדרים (דף לב.) אז אברהם איז נענש געווארן ווייל עשה אנגרייא בתלמידי חכמים (ו'זל הגמ': שם: מפני מה נענש אברהם אבינו ונשתעבדו בניו למצרים מאתם ועשר שנים מפני שעשה אנגרייא בתלמידי חכמים שנאמר וירק את הניכיו ילידי ביתו), זעהט אויס אז ס'איז נישט געווען אליעזר, ווייל אויב ס'איז אליעזר איז ער דאך זיין עבד.

דעם מוצש"ק

ישיבה

היכל התורה

היכל התורה

אולם

"אימפעריעל"

קויפט

"א טאג אין היכל התורה"

פאר בלויז \$180

(פרנס היום כתה אחת)

במוצאי

"יום"

מנוחה!

שבת אחד כדי שישמור שבתות הרבה, דער משנה ברורה זאגט אין ביאור הלכה (פי' ש"מ, ביאור"ל ד"ה אלא), אז דאס איז נישט די עיקר טעם.¹⁷

מיין שוואגער רבי יצחק זילבערשטיין האט מיר געזאגט, ס'שטייט אין די תלמידים פון רשב"ץ אויף דעם וואס חז"ל זאגן (קידושין מ): העולם נידון אחר רובו, ווער גייט אריין אין די חשבון פון רוב? די לעבעדיגע מענטשן, איינער וואס איז אזא מצב איז זיכער אז ער הייסט נאך א לעבעדיגער, איז מסתבר אז זיינע יסורים זענען אפשר מכריע דעם רוב, איז וועגן דעם זאגט מען מוטב שיחללו שבת אחת אויף דעם חולה, כדי דער רוב זאל מוכרע ווערן לטובה און מזאל קענען האלטן שבתות הרבה, דער אמת איז אז מ'קען מחלל שבת זיין אפילו אויף אזא חולה.

רבינו: פונקט האט איינער היינט געפרעגט אזא שאלה, א קינד וואס האט א מוטער וואס איז רח"ל נישט געזונט, און זיי זענען מסופק צי מ'זאל יא געבן רפואות אדער נישט געבן רפואות, דער טאטע זכרונו לברכה האט אלעמאל געהייסן טוהן אלע מיני פעולות פון רפואה, און דער אמת

ר"מ טשעביץ: ס'איז זייער אינטערסאנט וואס אברהם אבינו האט געזאגט (בראשית טו, א) הן לי לא נתת זרע ובן ביתי יורש אותי הוא דמשק אליעזר, ער איז דאך געוועהן דולה ומשקה מתורת רבו (יומא כה) וואס איז ער נישט געוועהן צופרידן מיט דעם.

רבינו: אבער צו א קינד קומט דאס נישט צו, ער איז אלץ געוועהן א ארוה, אברהם האט איהם געזאגט אין ארוה מדבק בברוך (בראשית רבה נט, ט), און מיט דעם אלעס שטייט המושל בכל אשר לו, חז"ל זאגן דאך (בראשית רבה נט, ח) המושל בכל אשר לו מיינט המושל ביצרו, נישט סתם אזוי און אעפ"כ איז ער געווען בבחינת ארוה.

*

ונסתובבה השיחה מענין המצב הקשה השורר בארצה

מפחד מלחמת הציונים עם שכניהם הערביים בעזה ה"י

ר"מ טשעביץ: איך קום יעצט פון ארץ ישראל, מ'דארף יעצט האבן דארט גרויס רחמים.

רבינו: שמענדיג דארף מען דארט גרויס רחמים.

ר"מ טשעביץ: ס'איז יעצט געפאלן א מיסיל אין תפרח נעבן די ישיבה.

רבינו: כ'הער אז ס'איז געווארן א רעש דארט, ס'איז א שטארקע אידישע שטאט, דער עולם אנטלויפט פון דארט.

ר"מ טשעביץ: די ישיבה פון דארט איז טאקע אריבער אין בני ברק, אבער ס'איז געפאלן דארטן דערנעבן.

רבינו: ס'איז א שרעק און א פחד.

א איד טאר נישט מפקיר זיין נישט זיך און נישט זיינע בני בית, א איד איז נישט בעל הבית אויף זיך, א איד איז חפצי שמים, החובל בעצמו אע"פ שאינו רשאי (בבא קמא ז:). פארוואס, ווייל ער איז נישט בעל הבית אויף זיך, אז פקוח נפש איז דוחה שבת איז מען מחויב צו מחלל שבת זיין (רמב"ם פ"ב מהל' שבת ה"ג), און יעדע סכנה.

ר"מ טשעביץ: אינטערסאנט, די גמרא זאגט (שבת קנא:) חלל עליו שבת אחד כדי שישמור שבתות הרבה, פרעגן די ראשונים און די אחרונים איינער וואס קען זיך נישט אויפוועקן, איז דא נישט שייך די טעם פון מוטב שיחלל

17

וז"ל הביאור"ל שם בד"ה אלא לפי שעה - ואע"ג דלא שייך הכא הטעם חלל שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה משום דלאו דוקא שבת ה"ה שאר מצות, כמו שכתב המאירי ביומא וז"ל ואעפ"י שנתברר שאי אפשר לו להיות אפילו שעה אחת שבאותה שעה ישוב כלבו ויתודה עכ"ל, אמנם באמת נראה דכל זה הוא לטעמא בעלמא אבל לדינא לא תלוי כלל במצות דאין הטעם דדחינן מצוה אחת בשביל הרבה מצות אלא דחיינן כל המצות בשביל חיים של ישראל וכדיליף לה שמואל מוחי בהם כדכתב הרמב"ם פ"ב מהלכות שבת שאין משפטי התורה נקמה בעולם אלא רחמים וחסד ושולם בעולם...

ודע עוד דה"ה גוסס נמי מחללין עליו בפקוח הגל או אם רופא אומר שסמנים אלו יועילו לו להאריך רגעי חייו דהא מרוצץ נמי גוסס הוא וגרע מגוסס דליכא בזה אפילו מיעוטי דמיעוטי אעפ"כ משום חיי שעה מחללין עליו וכמו כן גוסס וכ"כ האו"ה בשם סמ"ג וסמ"ק וז"ל מצאוהו חי אע"פ שנתרוצץ מוחו ואינו יכול להיות כ"א מעט מפקחין עליו ומוציאין אותו לחיי שעה כדאמר במס' שמהות המעצים עיניו של מת הרי הוא שופך דמים עכ"ל... עיי"ש באריכות.

דעם מוצש"ק

ישיבה

היכל התורה

התלמידות

אולם

"אימפעריעל"

העכסט-אנגענעמע

"כינוס ידידים"

יוצאי "ישיבה היכל התורה"

מה טוב
ומה נעים
שבת אחים
גם יחד!

רבינו: דער אויבערשטער זאל האלטן די רעכטע האנט.
 ווען עס איז געווען דאס לעצטע מאל די מלחמה מיט צוויי
 יאר צוריק איז דאס געווען אין צפון, יעצט איז דאס אין
 דרום, יעקב אבינו האט געזאגט (בראשית לב, ט) אם יבוא עשו
 אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה,
 אלו אחינו שבדרום (לשון המדרש (בראשית רבה עו, ג) ויאמר אם יבא
 עשו אל המחנה האחת והכהו אלו אחינו שבדרום והיה המחנה הנשאר
 לפליטה אלו אחינו שבגולה).¹⁸
 דער אויבערשטער זאל העלפן וחרב לא תעבור בארצכם
 (ויקרא כו, ו).

תפוד רבינו ממנו לשלום

איז אז מ'מעג דאך מחלל שבת זיין פאר איהם, איז עס א
 חיוב, א איד איז נישט בעל הבית אויף זיך און נישט אויף
 זיין משפחה, ער איז נאר א אפוטרופוס אויף זיך.
 ווען מ'איז געוועהן די ערשטע קריג (שנת תרע"ד) מ'האט
 געהייסן אז די רוסן קומען, מ'איז דעמאלטס געוועהן יום
 כיפור, האט מען דעמאלטס אויסגערופן אז יעדער זאל
 אוועק לויפן, מ'האט געהייסן ווער ס'קען זאל פאהרן
 אינמיטן יום הקדוש, דער זיידע ז"ל (מן העצי חיים ז"ע) האט
 יא אויסגעווארט ביז מוצאי יום טוב, ער האט נישט
 געוואלט פאהרן יום כיפור וע"י הסיפור באריכות כס' ומשה היה
 רועה (ח"א פ"ב ע' פ"א).

ומן הראוי לציין מש"כ מרן רביה"ק בדברי יואל (פ' ו' שלח, עמ' קפ"ג) לפרש דברי המדרש וז"ל: ויתבאר על פי מה שכתב הרמב"ן הק' (פ' כי תבא) בסוף פרשת
 התוכחה וז"ל: ואלה התוכחות הוא רק בהיותם בארץ, כי כן יאמר אהריו ונסחתם מעל האדמה שהוא הגלות, אבל אחרי היותנו בגלות בארצות אויבינו
 לא נתקללו מעשי ידינו וכו', כי ישיבתנו בגלות הוא ההבטחה שאמר לנו ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתי ולא גאלתיים לכלותם להפר
 בריתי אתם כי אני ה' אלקיהם, עכ"ל הק'. וכע"ז פי' גם האוה"ח הק' עי"ש. ומבואר מודבריהם הק' שע"י שישראל שרויים בגולה בארץ אויביהם נתמעט
 הקטרוג, וקיימת הבטחתו ית' לשמור מכלי' אף את בני ישראל שבארץ ישראל, ונמצא שאחינו שבארץ ישראל יש להם הצלה ע"י אחינו שבגולה. [עי'
 בספרי וואל משה (ח"א סי' ט"ו) שהארתי בזה]. והנה ארץ ישראל נקרא דרום (כמ"ש רש"י ע"כ (בראשית לה, יח) ואביו קרא לו בנימין) וזהו שהתפלל יעקב אבינו אם יבא
 עשו אל המחנה האחת והכהו אלו אחינו שבדרום, ר"ל אם יהיה ח"ו גזירה על אחינו שבארץ ישראל, יהיה להם הצלה בזה שישארו אחינו שבגולה, דע"י
 שהכלל ישראל ישארו בגולה זה מציל גם את יושבי ארץ ישראל מגזירת כליה ח"ו, ויה"ר שנוכה להגאולה שלימה כב"א.

ביקרא דאורייתא ובכבוד הראי', הגנו מומנים בזה את מע"כ ידידנו אנ"ש שחי'

למסיבת
הזעזוע השנתי מלוח המלכה
 וסעודה

לנובת החזקת ישיבתנו הק'

שתתקיים א"ה
מרצש"ק פר' וארא הבעל"ט
 Jan. 24

באולם "אימפעריעל"
 712 Bedford Avenue
 (cor. Wallabout)
 בשעה 8:30 בריוק

כ"ק מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א
 ישתתף א"ה וישא מדברותיו הנעימים

נאם הכבוד:
 הרה"ג פה מפני מרגלות
רבי בנציון כ"ץ שליט"א
 אב"ד דק"ק חשבו בארא פארק

דבר הישיבה:
 הרה"ג מו"ה **משה יוסף ראזענפעלד שליט"א**
 ר"מ בישיבתנו הק'

גור אב השנה:
 מו"ה **ישראל איצקאוויטש נ"י**

דבר התלמידים:
 האבנד מו"ה **מרדכי הירש נ"י**
 תלמד ישיבתנו הק'

דישב ראש:
 הרה"ר **ישעי' יצחק רובין שליט"א**
 מנצחיל ת"ת תר"י דר"כ וויליאמסבורג

במוזים אנו שמע"כ אנ"ש וכו' ומוקרי תורה שידיו ישתנה וקודו ובל כנוף ובפנתן למען החזקת הנהגת, למען טובל בעיני' להוסיף בעבודת הקודש ולהעמיד תלמידים תנונים וישרים ידע בך ה'.
 בברכת ברוך אשר יקום את דברי תורה הואת
 הנהגת הישיבה

מכתב קודש מכ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א למען החזקת צדקת רבי מאיר בעל הנס כולל עצי חיים בארה"ק

אהרן טייטלבוים אבדק"ק סאטמאר

ב"ה

אשא עיני אל ההרים אל ההורים מוסדי דור ודור, ידוע ומפורסם עד כמה יגעו וטרחו אבותינו ורבותינו הק' מאורי הדורות נבג"מ למען צדקת ארץ ישראל קופת רבי מאיר בעל הנס להחזיק ידי יוצאי מדינתם יושבי אוהל לומדי תורה בטהרה בארה"ק ת"ו, שיסודתה בהררי קודש ה"ה מרנן הבית יוסף והאלשיך הק' זי"ע ואחריהם כל רישי כלה וכל רישי גלוותא שגילו בה סגולות יקרות רבות ונכבדות, ובעצמם עמדו על הפקודים כנבאי קודש העושים ומעשים למען צדקה קדושה זו, ובמשך הדורות לא פסקה מעל שולחנם בזמני ששון ושעת רצון ובכל עת ומצוא, וכבר נודע בין החיים לסגולה בדוקה ומנוסה להצלחה ולהושע בכל מיני ישועות.

ותחת אחד השיחים שמעתי מכ"ק אאמו"ר הגה"ק זללה"ה הכ"מ, שא"ז מרן בעל קדושת יו"ט זללה"ה צוה לפני פטירתו לא"ז מרן בעל עצי חיים זללה"ה לייסד כולל מיוחד לתמיכת אנשי שלומו תושבי ארה"ק, ופקודתו שמרה רוחו הטהורה ובשנת תרס"ט לפ"ק עלה בידו במס"נ להקים כולל מיוחד לעדת מרעיתו ולחם והגין בעדה בכל תוקף ועוז, ובעצמו התעסק בקדשים בשליחות כסף הקדשים לארה"ק.

ומעשה אבות סימן לבנים, כן בקודש חזיתי אצל כ"ק מרן אאמו"ר הגה"ק שמאוד כלתה נפשו להמשיך מסורה זו, על כן יסד כולל עצי חיים לאנ"ש בבני ברק יע"א שמראשית יסודה בצל כנפי יחסיון אברכים יקרים יוצאי ישיבתנו הק', ת"ח מופלגים בעלי ברוכי ילדים בליעה"ר הלומדים תורה מתוך הדחק על טהרת הקודש, וקראו ע"ש אביו א"ז מרן הגה"ק בעל עצי חיים זללה"ה, ובכל לב ובכל נפש ומאודו נשא בעול החזקתה בסכומים הגונים מידי חודש בחדשו, וראה בזה המשכת קיום צוואת אבותיו הק'.

ואחרי שהורם הנזר והוסרה העטרה בפטירת כ"ק מרן אאמו"ר הגה"ק זללה"ה חשבתי דרכי לילך בעקבות ראשונים ולחזק את כוללנו ולהטיל את נזר נשיאות הכולל על שכם אחי יקירי איש אמונים הרה"צ ר' שלום אליעזר שליט"א אשר היה חביב מאוד בעיני כ"ק אאמו"ר הגה"ק זללה"ה ואשר היה באמנה אתו לכל עניני צדקות ובפרט לעניי ארה"ק שנתחלקו על ידו סכומים עצומים, על כן אקוה שאלקי אבי יאה בעזרו ויעלה בידו לחזק את כוללנו ולהוסיף על הראשונים ביתר שאת ויתר עוז, והיה מעשה הצדקה שלום.

ובכן נפשי בשאלתי מול אנ"ש היקרים שיחיו צאי לך בעקבי הצאן ושאו ידיכם לשקול שקלי הקודש לתת את תרומת ה' לטובת כוללנו קופת רבי מאיר בעל הנס ולהחזיק קופת הצדקה בתוך ביתו אל תוך בתיכם להניח ברכה. ואלקא דמאיר יענינו בצירוף זכות אבותינו הק' מייסדי כוללנו להוושע בדבר ישועה ורחמים בבני בריכי חיי אריכי ומזוני ריחי, רב ברכות ושובע שמחות, חיי נחת וכט"ס, עדי נזכה לראות בישועתן של ישראל וציון במשפט תפדה ושיבה בצדקה בב"א.

תחת ידו של רבינו הגה"ק זללה"ה
אבדק"ק סאטמאר

מגבית וייליאמסבורג תשס"ט לפ"ק

מתוך דברות קודש הוצבים מלהבות אש

מכ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

במסיבה לטובת המתיבתא בקרית יואל יע"א
יום ג' פרשת וארא שנת תשס"ט לפ"ק

די ליניע קען מען חלילה פארלירן ביידע עולמות, ווי ער זאגט יש אובד עולמו, ער רעדט פון איין עולם, איך האב מורא מען קען פארלירן ביידע וועלטן!.

ס'איז היינט געווארן - נישט קיין ראדיא - א טעלעפאן פאר נייעס, מען לייגט אראפ די נייעס בכל פרטיה ודקדוקיה, און מען גייט אריין מיט א התלהבות, אזוי ווי די טבע איז מען מוז דאך אויפשפילן די געפילן. מורי ורבותי, ס'איז שוין אביסל צופיל, ס'איז אביסעלע איבער די מאס, נישט אביסעלע, נאר היפש היפש איבער די מאס, יעדער זאגט דאס איבער און יעדער איז א מבין, יעדער לייגט נאך צו מדיליה א נופך, מען רעדט דיבורים שלא כהוגן, מורי ורבותי!, מען רעדט דיבורים שלא כהוגן!, ס'איז א בושא צו זאגן, א סאטמארע חסיד זאל רעדן אזעלכע ווערטער וואס מען הערט.

מפני חטאינו גלינו מארצינו

מען דארף איין זאך וויסן, און פון דעם טאר מען נישט מסיח דעת זיין, און דאס איז דער עיקר, עצם הקמת המדינה איז א מרידה אין די אמונה פון הנהגת העולם דורכן הייליגן באשעפער, מען דארף צו וויסן דער אייבערשטער האט אונז פארטריבן אין גלות, ומפני חטאינו גלינו מארצינו, און נישט ווייל מען האט נישט געהאט קיין גוטע גענערעלער און קיין גוטע כלי מלחמה, נישט

אכטונג געבן אויפן דיבור וואס איז מעיקרי האמונה

ס'איז יעצט געווען א איבערקערעניש אין די וועלט, אין ארצינו הקדושה איז געווען א שטיקל מלחמה מיט די שכנים, ס'איז אזוי בשעת המלחמה איז שווער צו רעדן, ס'איז האקעלע ענינים.

איך וויל נאכזאגן וואס ס'שטייט אין ספה"ק על הגאולה ועל התמורה (סי' ע"א) און ער זאגט קורצע ווערטער וואס יעדער איינער ברויך עם געדענקן, ער זאגט אז אין אזא זמן, יבדק פנימיות לבו, זאל ער זיך בודק זיין דעם פנימיות הלב, וישגיח על דיבורו, און ער זאל אכטונג געבן אויפן דיבור וואס ער רעדט, כי בדיבורים האלה, מיט די דיבורים וואס מען רעדט, תלויים עיקרי האמונה, איז תלוי די עיקרי האמונה, ויש אובד עולמו בשעה אחת ובדיבור קל, מיט איין שעה מיט א דיבור קל קען מען פארלירן וואס מען האט אפגעארבעט עבדות ה' תורה ומצות, אלעס קען גיין לטמיון, ווען מען רעדט א זאך שלא כהוגן.

ממילא קומט אויס אזוי, ווען מען קייט איבער די נייעס, זאל מען וויסן אז מען דארף זייער אכטונג געבן יעדעס ווארט וואס מען רעדט, מען לייגט אריין פירושים און עמקות און טעם, מען צולייגט עם אויף קליין געלט און אויף גרויס געלט, ס'איז זייער האקעלע ענינים, און יעדעס ווארט וואס מען זאגט אין די ענינים, אויב מען גייט אביסל ארויס פון

דעמאלטס געזאגט, אויב חלילה וועלן די אראבער מנצח זיין, איז א סכנה גדולה בגוף, און אויב די ציונים וועלן מנצח זיין איז א סכנה גדולה בנפש. האט ער דעמאלטס געזאגט ס'איז נישטא קיין שום עצה אויף דעם, נאר צו בעטן דעם הייליגן באשעפער, דער אייבערשטער איז א כל יכול, ער זאל מציל זיין כלל ישראל, מבטל זיין די מדינה מיט רחמים וחסדים, ס'זאל נישט שאטן פאר קיין שום איד נישט.

ווי אזוי דאס זאל פאסירן, השי"ת איז א כל יכול, ער איז א בעל יכולת אומגעצוימט, לו הכח והגבורה צו ווייזן זאכן וואס א בשר ודם קען דאס נישט פארשטיין, און קען זיך נישט פארשטעלן ווי אזוי אזעלכע זאכן וועלן פאסירן, היפלא מה' דבר.

אונז האף מיר יעדן טאג און יעדע שעה פון טאג ס'זאל מקוים ווערן דער וכל הרשעה כולה כעשן תכלה כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ, ותגלה ותראה מלכותו עלינו בעגלא ובזמן קריב.

דאס אנטיעמיטיזום וואס דאס ברענגט

אבער ביז צו די גרויסע ישועה וואס כלל ישראל ווארט, דארף מען האבן א צייטווייליגע ישועה, מען זאל ניצול ווערן פון די הזיקות וואס איז גורם די מלחמות, אלע צייטונגען אין די גאנצע וועלט מיט די ראדיא און די טעלעוויזשאן בכל העולם כולו טוען פארשפרייטן יעדן טאג בילדער, מוראדיגע בילדער פון די באמבאדירונגען און די שיסערייען ווי ס'ווערן גע'הרגט און פארוואונדעט הונדערטע אראבער, ס'ווערט פון דעם א מוראדיגע רעש אין די גאנצע וועלט, און ס'קוקט אויס פאר אלע אומות העולם כאילו ח"ו עם ישראל, דאס אידישע פאלק, זענען רוצחים אכזריים וואס זיי הרגנען אנשים נשים וטף.

פאר דעם, נאר פאר דעם איינעם טעם, ומפני חטאינו גלינו מארצינו, בשעת החורבן זענען נאך געווען אזעלכע פעהיגע און גוטע סטראטעגיסטן צו געבן עצות, אבער מפני חטאינו גלינו מארצינו.

די גאולה ארויסצוגיין פון דעם ביטערן גלות וועט זיין נאר דורכן הייליגן באשעפער, דער אייבערשטער האט מבטיח געווען ער וועט ארויסנעמען אידן פון גלות, און אוודאי און אוודאי וועט ער מקיים זיין זיין הבטחה, יעדע פעולת בשר ודם פון ארויסצוגיין פון גלות וכדומה איז א עון פלילי שאין דוגמתו, און כלל ישראל איז אנגעזאגט געווארן אויף דעם באזהרה חמורה און מיט עונשים מרובים ר"ל.

חלילה זיך פרייען מיט זייער שמחה

וועגן דעם כל מי שעמדו רגליו על הר סיני דארף צו וויסן אז מען דארף זיך פון דעם ענין אפשיידן, וויסן איך האב מיט דעם נישט שייכות און דאס האט נישט קיין שייכות מיט מיר, התבדלות גמורה, נישט זיך צו פרייען מיט זייער שמחה צו מיט זייער'ס א נצחון, און נישט באקומען קיין שום התלהבות און קיין שום התפעלות, נאר וויסן קלאר אז די מדינה איז א מוראדיגע אומגליק פאר כלל ישראל, סיי בגשמיות און סיי ברוחניות.

די רציחה פון די ציונים

אמת דער אנדערע צד, דאס הייסט דער אראבער, זענען רוצחים אכזריים, אמת. אבער זיי זענען רוצחי הגוף. און די זענען רוצחי נפשות, און המחטיא את האדם קשה יותר מן ההורגו, די זענען פיל ארגער.

דער פעטער ז"ל האט געזאגט, בשעתו איז דאך אויך געווען אזעלכע אנגעצויגענע זמנים, האט ער

איינערקענט אז ס'איז א מסוכנ'דיגע מצב פאר די אידן, מען פארטרייבט היינט די אידן פון זייערע וואוינונגען אין די שטעטלעך ווי זיי וואוינען היינט. די רעגירונג טוט איינערקענען אז מען קען זיי דארט נישט לאזן וואוינען ווייל ס'איז א סכנה, מען פארטרייבט זיי פון זייערע הייזער און פון זייער פארמעגן, מען האט זיי פארטריבן צו די הויפט שטאט, די רעגירונג - מוז מען זאגן - וויל זיי נישט טשעפענען, אבער מען האט זיי איינגעמאלדן אז מען מוז גיין פון דא, עטץ קענטס מער נישט בלייבן דא, ס'הערשט היינט צוטאגס א גזירת גירוש אויף די אידן אין תימן. די אידן בעטן היינט צו אונז און שרייען צו אונז אויף הילף, מען זאל זיי אפראטעווען פשוט ממות לחיים.

אויסקויפן די תימנ'ע אידן

מיר זענען אויפגעוואקסן דא אין אמעריקא, אונזערע אבות זענען געקומען אהער, די געליטענע פון לאגער, און מען האט געהערט כמה פעמים ווי ס'איז געווען א מעגליכקייט מען זאל אפראטעווען אידן אין אייראפע, און אין אמעריקא זענען אידן געזעסן רואיג, און פאר געלט האט מען געקענט אויסקויפן און אפראטעווען טויזענטער און צענדליגע טויזנטער אידן.

איך האב קיינמאל נישט פארשטאנען ווי האט געקענט אזוינס פאסירן, ווי האט דאס געקענט זיין אז אידן אין אמעריקא זענען געזעסן רואיג, אנגעגאנגען טאג טעגליך מיט די ארבעט און מען האט נישט געטון פעולות הצלה אפצוראטעווען, מען האט נישט אוועקגעגעבן געלט צו ראטעווען אידן.

מורי ורבותי! אונז זעמיר יעצט די אמעריקאנער אידן אין דעם מצב, און זיי זענען יעצט אין די מצב

איך וויל נישט בארירן דאס ענין פון התגרות באומות, וואס אלע שרי המלוכה וראשי ממשלה האבן אריינגעלייגט כוחות אפצושטעלן די שייסערייען און מען האט זיי נישט געהארכט, נאר איך וויל רעדן דעם פרט, די פייער און די שנאה פון גוים צו אידן, מען דארף נישט קיין סאך, הלכה בידוע אז עשו שונא ליעקב, מען דארף נאר צולייגן א שוועבעלע דאס אויפצופלאמען, ליידער דאס איז יעצט געשען, די שנאה פון גוים צו אידן אין די גאנצע וועלט, אין אלע מדינות, איז געווארן מורא'דיג.

אין אייראפע אין כמה שטעט האט שוין פאסירט פארשידענע פאסירונגען אויף אידן און אויף אידישע הייזער, אידן געפונען זיך אין א סכנה אין די גאנצע וועלט, אידן אין די גאנצע וועלט ליידן פון די מלחמה, ה' ירחם.

א גזירת גירוש אויף יהדות תימן

אממערסטענס האט דאס באטראפן אחינו בני ישראל אין תימן, תימן איז א אראבישע מדינה, אין תימן וואוינען נאך היינט צוטאגס הונדערטער אידישע משפחות אין פארשידענע שטעטלעך קליינע דערפלעך, פארשידענע ישובים. זיי האבן געוואוינט צווישן די אראבישע שכנים, און אפילו אין די לעצטע יארן איז דורכגעגאנגען, מען האט געלעבט און מען האט נישט געטשעפעט.

היינט צוטאג - איך האב באקומען א גרוס פון עסקנים פאר תימנ'ע אידן - אידן זיצן דארט באימה ובפחד, מחוץ תשכל חרב, פשוט מען האט מורא מען זאל חלילה זיי נישט אויס'הרגען, ומחדרים אימה, מען זיצט פארמאכט פארשלאסן אין שטוב, מען קען נישט ארויסגיין אין די גאס, וועגן ס'איז פשוט סכנת נפשות. אזוי ווייט אז די רעגירונג האט

אביסל נוגע במחנינו, דא צווישן אונז אליין. איך וויל אויסנוצן די געלעגנהייט און מעורר זיין אויף עטליכע ענינים.

די טעג זענען טעג וואס זענען מסוגל פאר תשובה אזוי ווי ס'איז מבואר אין אלע ספ"ק, ליגט א חוב אויף יעדן איינעם מען זאל מרבה זיין בתשובה און תיקון המעשים אין אלע ענינים וואס איז נוגע במעשה בדיבור ובמחשבה, דאס דאווענען זאל זיין מיט א געהויבענקייט, אויסגיסן זיך דאס הארץ מיט תהלים זאגן צו השי"ת, לבא אל המלך להתחנן לו אז מען זאל זוכה זיין מתקן צו זיין וואס מען דארף, שמירת עינים און טהרת המחשבה.

בעוה"ר אונז זעמיר זייער ווייט פון אמת'דיג תשובה, פון די דרכי התשובה, די ירידת הדורות איז באופן נורא, א מורא'דיגן אופן, ליידער זעט מען דעם ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם, מען גייט צווישן גוים מען לעבט צווישן גוים, און מען לערנט זיך אפ פון זיי, מען לערנט זיך אפ פון זייערע מעשים, און נישט נאר פון די איידעלע גוים, וואס איך מיינ אז אסאך אזעלכע איז נישט בנמצא, נאר אפילו פון די מקולקלים, די מדינה איז מלא תאוה מלא זוהמא און דאס האט ליידער לעצטענס געברענגט כמה פירצות אין די חומה פון דת תורתנו הקדושה. מחוץ תשכל חרב, די טריפה'נע גאסן, ומחדרים אימה, די כלים וואס ברענגט אריין די טריפה'נע גאס אין שטוב אריין, ס'ברענגט אריין דעם סם המות אין שטוב תוך תוכיות, סיי פאר אנשים און נשים און אפילו פאר קינדער, דאס איז גורם דעם געוואלדיגן קרירות, א קאלטקייט פאר יעדע דבר שבקדושה, נישט מען לערנט נישט מען דאוונט און נישט מען איז מקיים מצות אזוי ווי ס'באדארף צו זיין, נאר אדרבה דאס פארקערטע, דאס ברענגט "ל"ע אז מען ווערט נעבעך נכשל אין עוונות חמורות מאד ה' ירחם.

פון די אידן אין אייראפע מיט זיבעציג יאר צוריק, זיי זיצן בצרה ובשבי" אין א סכנת מות, און זיי ווענדן זיך צו אונז אז אונז זאל מיר זיי אפראטעווען, ווי קען מיר אונז זיצן שטיל.

איך וויל בעטן יעדע משפחה זאל נעמען אויף זיך אפצוראטעווען איין נפש, א נפש אחת מישראל, נעמטס ענק צוואם א משפחה און יעדער איינער זאל נעמען איין נפש ארויסצוראטעווען פון תימן.

אמעריקא איז א מלכות של חסד, אבער אמעריקא איז פארשפארט פאר זיי, זייט סעפטעמבער עלף איז אמעריקא פארשלאסן און פארמאכט, אמעריקא לאזט קיינעם נישט אריין דא. אין ענגלאנד איז דא א מעגליכקייט אז מען זאל זיי קענען ארויסראטעווען, ס'איז דא אופנים ווי אזוי מען קען אנקומען קיין ענגלאנד, וואס מען דארף יעצט איז עסקנים און געלט. אויב אונז וועל מיר נישט טון, וועט די סוכנות מיט די ציונים אריינקומען דא אין בילד, און זיי וועלן זיי ארויסנעמען פון דארט, די אידן ווילן נישט גיין קיין ארץ ישראל, אבער אז זיי וועלן נישט האבן קיין ברירה וועט מען זיי בעל כרחך ארויסנעמען פון דארט און פירן קיין ארץ ישראל, און דער סוף וועט זיין מען וועט זיי נעבעך אויס'שמד'ן אזוי ווי מען האט געטון אין עבר, א מיתה רוחניות.

וועגן דעם וויל איך דא בעטן אז אידן זאל זיך ארגאנאזירן, און עוסק זיין אין הצלת נפשות און אין פדיון שבויים, און דער אייבערשטער וועט העלפן מיר וועלן מצליח זיין.

התעוררות לימי השובבי"ם

מיר געפונען זיך יעצט אין די ימי השובבי"ם, און איך וויל רעדן דא צו אנשי שלומינו זאכן וואס איז

האט דער תניא געזאגט, אויב די פראנצויזן וועלן זיגן, וועט זיין גוט פאר אידן בגשמיות, ס'וועט אבער זיין זייער ביטער ברוחניות, און אז דער רוסישער קייזער וועט זיגן, איז טאקע זייער געצוימט בגשמיות, ס'וועט אבער האלטן אידן ברוחניות.

היינט אין אמעריקא זעט מען דאס, דער פעטער ז"ל האט אמאל געזאגט (עיין ויואל משה שלש שבועות ס"י ק) דעמאקראטיע איז זייער גוט פאר אומות העולם, אבער פאר אידן שאדט עס.

ווי אזוי קוקט אויס אונזער דור

רבים חללים הפילה, אנגעהויב פון ווען דער היימישער ציבור איז דא אנגעקומען נאך די קריג קיין אמעריקא, די ערשטע דור וואס איז געקומען אהער זענען געווען נאך אונטער די השפעה פון צדיקים, ס'איז געווען הייליגע אידן רבנים פון דער אלטער היים, די בעלי בתים אליין האבן נאך געלערנט אין די אלטע היים, און זיי זענען נתגדל געווארן און געפארן צו הייליגע צדיקים, די האבן געהאט אין זיך די תמימות פון דעהיים, די חמימות די ווארימקייט צו אידישקייט פון דורות העבר, האבן זיי זיך געהאלטן דא אין אמעריקא מיטן דעמאקראטיע, אויפגעשטעלט שיינע דורות.

ליידער דער דור, רובם זענען שוין נישטא, המה הלכו למנוחות, די זענען שוין כמעט אלע בעולם העליון, יעצט איז שוין דא א דור שלישי מיט א דור רביעי, די אלע האבן נישט זוכה געווען צו זען דעם עבר צו זען די חסידי'ישע אידן פון דער אלטער היים, די זענען שוין נתגדל געווארן דא אין אמעריקא על סיר הפשר, אינעם רוח און אינעם גייסט פון אמעריקא, אין דעם גייסט פון איש כל הישר בעיניו יעשה, דער רוח פון אמעריקא בלאזט,

מען דארף אויסשרייען מיט אלע כוחות אז מען זאל רחמנות האבן אויף זיך אליין, אויף זיך אויף די אייגענע נשמה אויף די נשמה פון די זון און די נשמה פון די טעכטער, מען זאל זיי אפראטעווען פון אריינפאלן אין שאול תחתית.

די חורבן פונעם דעמאקראטיע

ס'איז היינט געווען די יומא דהילולא פונעם תניא, איך האב געהערט פונעם טאטן ז"ל, ס'איז געווען בימיו א גרויסע מלחמה א וועלטס איבערקערעניש, נאפאליען דער פראנצויזישער קייזער האט זיך געשלאגן מיטן רוסישן קייזער, איז געווען א גרויסע מחלוקה צווישן די תלמידי בעל שם טוב ווער ס'זאל געווינען, ס'איז ידוע אז דער רבי ר' מענדעלע פון רימנוב ז"ל האט מתפלל געווען און געטון פארשידענע הימלישע פעולות אז דער פראנצויזישער קייזער זאל זיגן, ער האט געהאלטן ס'וועט צואיילן ביאת המשיח, פארשידענע ענינים. דער תניא האט צוגעהאלטן דעם רוסישן קייזער. מען האט נישט פארשטאנען דעם תניא, נאפאליען דער פראנצויזישער קייזער איז דעמאלטס ארויסגעקומען מיט ליבעראלע רעיונות, ער האט געוואלט טון פאר כלל ישראל פארשידענע טובות, ער האט געוואלט גלייכבארעכטוגונג, אז אלע בירגער זאלן זיין אייניג בארעכטיגט, וואס מען פילט עס היינט אין אמעריקא. דעמאלטס אין רוסלאנד זענען אידן געווען א צווייטע קלאס בירגער, מען האט נישט געטארט וואוינען איבעראל, ס'איז געווען געצוימט אין כמה כמה ענינים, ס'איז געווען א געצוימט לעבן, און דער פראנצויזישער קייזער איז געקומען מיט ליבעראלע רעיונות, און מען האט געפרעגט דעם תניא פארוואס ער פארארבעט אזעלכע מעשים אז דער רוסישער קייזער זאל זיגן.

תאות עולם הזה, מען דארף צו מאכן א געוואלדיגע התאמצות, טון געוואלדיגע פעולות, זיך צוזאמען קלויבן אלע כוחות וואס מען פארמאגט, זען דאס אויסצורייסן ממחנינו, לא יעשה כן במקומינו, אזעלכע זאכן טאר נישט זיין, אונז דארף מיר האבן א מחנה כולו קודש לה', מען באגנוגט זיך נישט מיט רוב, נאר כולו.

דער חיוב פון קביעת עתים לתורה

און דאס איז נישט מעגליך און מען קען נישט צוקומען נאר דורך דביקות אין תורה, נאר אז מען וועט קומען אין ביהמ"ד לערנען, יעדער איינציגער איד וועט קומען אין ביהמ"ד און האבן א שיעור קבוע, און איך וויל עס ארויסברענגן אין אונזערע בתי מדרשים, ס'פעלט זיך אויס דיבוק חברים, זיין אין א איידעלע חברותא, אז מען איז אין א חברותא פון בני תורה, א חברותא פון ערליכע אינגעלייט, האט דאס א געוואלדיגע השפעה אויפן מענטש, און דאס איז א געוואלדיגע שמירה אויף אים און אויף זיין בני בית ער זאל ניצול ווערן מכל רוחות רעות שבעולם.

אסאך טרערן דארף מען פארגיסן פארן באשעפער און אסאך תהלים און אסאך תפלות מתפלל זיין אז די קינדער זאלן נישט מיטגעשלעפט ווערן אין די מים הזדונים וואס איז דא אויף די וועלט.

האף מיר צום אייבערשטן מען זאל זוכה זיין צו סייעתא דשמיא אז מען זאל קענען אויפשטעלן שיינע ערליכע לעכטיגע אידישע דורות, קינדער קינדס קינדער וואס לערנען דאווענען און דינען דעם באשעפער, טוען דעם רצון ה' בגשמיות וברוחניות

דער ווינט פון די מדינה בלאזט מיט א שטארקייט, און ס'איז נישטא ווער ס'זאל זאגן פארן מלאך המשחית אפצושטעלן.

מען זעט א ירידה רוחניות ביי אברכים צעירים, ביי אינגע אינגעלייט, לא יאומן כי יסופר, שרעקליכע ענינים וואס איז נוגע אין צניעות וואס איז נוגע אין קדושה וואס איז נוגע אין טהרה, און ווער ווייסט ווי נאך מען וועט אנקומען, מען גייט איבעראל מען פארט איבעראל, מען עסט איבעראל, מיט א הכשר אן א הכשר, א שוואכע הכשר, מען איז אויף אלעם מיקל, מען ווערט א אמעריקאנער לכל דבר.

אודאי ב"ה ס'איז דא חשובע אינגעלייט טייערע אינגעלייט זיער חשובע אינגעלייט, תלמידי חכמים יראי ה' עובדי ה' באמת, אין להם בעולםם אלא ד' אמות של הלכה בלבד, יא, געלויבט השי"ת ס'איז דא, און נישט קיין מיעוט, נאר געלויבט השי"ת ס'איז דא אסאך, ס'איז דא אינגעלייט בעלי בתים וואס זיי פארדינען געלט און פירן שיינע הערליכע שטיבער, בעלי בתים חשובים מאד, זייער חשובע טייערע אינגעלייט, מופלגים בתורה ובמצות, וואס די תורה איז נר לרגלם, און האבן הערליכע הייער אנגעפילט מיט יראת שמים, מיט צניעות, בעלי צדקה וחסד, מען זעט ס'איז זרע ברך ה', אויף דעם דרך וואס דער פעטער ז"ל האט געלערנט, און דער טאטע ז"ל האט דאס ממש'ך געווען, יא ס'איז דא, אודאי איז דא א ציבור, א גרויסער ציבור פון די אינגעלייט.

אבער מען טאר זיך נישט פארהוילן און פארמאכן די אויגן, ס'איז דא ליידער אינגעלייט וואס זייער התנהגות שרייט עד לב השמים, לאמיר זאגן אז ס'איז א מיעוט, אפילו ס'איז א מיעוט, אויף דעם דארף מען צו וויינען, ליידער זיי ווערן פארמערט, ראשם ורובם איז אין תאות הגשמיות

סעודת רעוא דרעווין פרשת שמות שנת תשס"ט לב"ק

ובזה יל"פ מה דאיתא במדרש רבה (פ"א ס"ח) ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף, וכי לא היה מכיר את יוסף, א"ר אבין משל לאחד שרגם אוהבו של המלך אמר המלך התזו את ראשו כי למחר יעשה בי כך, לכך כתב עליו המקרא, כלומר היום אשר לא ידע את יוסף למחר הוא עתיד לומר לא ידעתי את ה'.

אך ביאור הענין דהנה עבודת יוסף הצדיק היה להשפיע קדושה וטהרה לכל בני דורו, וכמבואר במדרש (ויק"ר פ"ב ס"ה) יוסף ירד למצרים וגדר עצמו מן הערוה ונגדרו ישראל בזכותו. ויתכן שלטעם זה גזר יוסף הצדיק גם על המצריים שימולו עצמם כמבואר ברש"י (בראשית מא נה), דהנה כתב הרמב"ם (מורה נבוכים ח"ג פמ"ט) בטעם מצות מילה כדי למעט ולהחליש כח התאוה. ועל כן גזר יוסף עליהם שימולו למען יחליש קצת תוקף הטומאה של ארץ מצרים. ובכן כל עוד שהתנהגו בקדושתו של יוסף הצדיק והיו מקיימים גזירת יוסף היה יכולת להתנהג כראוי בחיי תורה וקדושה גם בתוקף טומאת ארץ מצרים, כי היה שורה שם הוי"ה מלגאו ושם שד"י מלבר. אולם ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף, ותרגמו דלא מקיים גזירת יוסף. ושוב לא היו מתנהגים בקדושה ובטהרה בשמירת הברית, על ידי זה היו פוגמים בשמות הקדושים השורה על אות ברית קודש. וזה ביאור המדרש היום אשר לא ידע את יוסף, היינו מקדושת יוסף הצדיק, למחר הוא עתיד לומר לא ידעתי את הוי"ה, כי נסתלק שם הוי"ה מלגאו, ומי שמתנהג תחת השפעת פרעה הרשע אשר ביטל גזירת יוסף, שורה תחתיו שט"ן מלגאו וס"מ מלבר.

והנה א"ז זללה"ה בייטב פנים האריך במאמרי שלש עשרה מדות לעורר לבבות בני ישראל בעניני קדושה, כי הוא יום הששי של עשרת ימי תשובה המכוון נגד מדת יוסף הצדיק, ואחר שהביא דברי התיקון"ז כתב שם בזה (תוכחת מוסר אות יא) בטעם המנהג שנתפשט בכל תפוצות ישראל להוציא ספר תורה קודם כל נדרי, דהנה השמות הוי"ה ושד"י עולה ש"מ,

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו, וכתב א"ז זללה"ה בייטב פנים (שובו בנים אות ב) ו'אלה ש'מות בני ישראל ה'באים, ראשי תיבות עולה שיה"ה, וכבר אמרו חז"ל (ברכות כו:): אין שיחה אלא תפלה, עיי"ש לדרכו. עוד כתב שם (אות ה) ואל"ה בגימטריא מ"ב, רמז על שם מ"ב. ו'אלה ש'מות בני ישראל ב'אים מצרימה, אותיותיו **שובבי"ם**, וסופי תיבות של מצרימה א'ת יעק'ב איש וביתו, הוא **תשוב"ה**. להורות נתן השי"ת בזה כי מפרשת שמות עד משפטים המרומו במ"ם של מצרימה צריך לשוב בתשובה. וסופי תיבות של בני ישראל הבאים מצרימה, הוא **מיל"ה**, עיי"ש לדרכו. ואף אנן נימא בה מילתא.

ויתבאר על פי דברי קדשו של כ"ק מרן דו"ז זללה"ה אשר בשבועות הללו היה משמיע דברים חוצבים להבות אש, דברים היוצאים מלב טהור שהיו נכנסים אל הלב, והיה מכבס לבות בני ישראל בדברי כבושין. ומרגלא בפומיה דברי הזוה"ק שמפליג מאד בחומר עון זה, ואיתא שם (ויחי דף ריט:): תנן אמר רבי יהודה לית לך חובא בעלמא דלא אית ליה תשובה בר מהאי, ולית לך חייביא דלא חמאן אפי שכינתא בר מהאי, דכתיב (תהלים ה ה) לא יגורך רע כלל. ודקדק מרן דו"ז זללה"ה בדברי יואל (פ' ויחי עמוד תקד) הלא במס' יומא (דף פו.) מנו חז"ל ד' חלוקי כפרה והחמור שבכולן מי שיש בידו חילול השם דרק יום המיתה מכפר, ולפי דברי הזוה"ק דלא מהני תשובה על חטא זה למה לא מנו חז"ל כי אם ד' חלוקי כפרה, עיי"ש לדרכו.

ולענ"ד יתכן לומר ולתרץ על פי המבואר בתיקוני הזוה"ק (תיקון כ"ב דף סו.) מאן דמשקר בברית מילה, הוא משקר בחותמא דמלכא, דאיהו רשים ביה שד"י מלבר הוי"ה מלגאו, ומאן דמשקר ברית מילה, אסתלק מיניה הוי"ה ושד"י, ושריא עליה שטן דאיהו אל אחר, חויא שריא באתר דהוי"ה מלגאו, וס"ם המות שריא באתר דשדי מלבר, עיי"ש.

וכל הפוגם בברית פוגם באותן שני שמות העולה ש"מ. ולכן מוציאים ספר לפני כל נדרי, כי ספ"ר עולה ש"מ, לתקן הפגם בשמות אלו השורה מלגאו ומלבר העולה ש"מ כמנין ספ"ר. וזה שאומרים בהושענות, רשומים בשמ"ך הושענא [שיושיע הקב"ה אלו המתנהגים בקדושה והמה רשומים בשם הוי"ה ושם שד"י העולה ש"מ]. וזהו (ויק"ר פ"ב ס"ח) שלא שינו את שמ"ם, שהיו שומרי ברית ולא פגמו בשני שמות אלו העולה ש"מ, עכ"ד. (וע"ע בתבואות שור שבת קה: שבחטא זה פוגמים באות יו"ד שבשם הוי"ה).

ומעתה יש לומר כי מה שאמרו חז"ל בד' חלוקי כפרה שהחמור שבכולן הוא עון חילול השם, רמזו על עון זה שעל ידי פגם הברית מחללים את הש"ם, רמזו על שני שמות הללו העולה ש"מ, כי נעשה פגם בשם הוי"ה השורה מלגאו ובשם שד"י השורה מלבר, ואם כן מובן מה שאמרו בזה"ק דלא מועיל חלילה תשובה על חטא זה, כי חטא זה הוא בכלל חילול השם.

ועל פי זה יש לפרש מה שאמרו חז"ל (אבות פ"ד מ"ד) כל המחלל שם שמים בסתר נפרעין ממנו בגלוי, על פי דברי מרן דו"ז זללה"ה בדברי יואל בפרשתו (עמוד עו) דכל הצרות שורשם מחטא זה, שאלמלי היה להם לישראל רק הרהורים ומחשבות טובות היה כח יותר בתפלות ישראל להתקבל ברחמים וברצון לפני הבוכ"ע, עכ"ד. ולזה אמרו כל המחלל ש"ם שמים בסתר, אשר חלילה הוא פוגם בשני שמות הללו על ידי פגם באות ברית קודש, נפרעין ממנו בגלוי, שגורם לעצמו עונשים קשים ומרים עד מאד ר"ל.

ובלכתנינו בדרך זה יל"פ מאמר הגמרא (יומא פו.) היכי דמי חילול השם, רבי יוחנן אמר כגון אנא דמסגינא ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין. דהנה פגם הברית נגרם על ידי עין רואה ולב חומד וכלי מעשה גומרין, וכבר האריכו בספרי קודש דהעצה היעוצה שיוכל האדם לשמור על נפשו שיהיה תמיד בקדושה הוא רק על ידי כח התורה, וכ"ק מרן דו"ז זללה"ה בדברי יואל (פ: וארא עמוד רכב) כתב בביאור דרשת חז"ל (נדרים לב.) על

הפסוק (ירמיה לג כה) אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי, גדולה מילה שאלמלא היא לא ברא הקב"ה את עולמו, עוד דרשו, גדולה תורה שאלמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ. וקשה דבשלמא התורה נקראת ברית יומם ולילה, ככתוב (יהושע א ח) והגית בו יומם ולילה, אבל המילה הרי אינה נוהגת אלא ביום ולא בלילה כמבואר בגמרא (מגילה כ.). אמנם ידוע כי שלימות מצות מילה אינה אלא על ידי שמירת הברית, וכמבואר בגמרא (עירובין יט.) שהפוגם בריתו נמשך ערלתו, ואברהם אבינו עומד על פתח גיהנם להציל הנימולים ואינו מכירו. ודבר זה צריך שמירה תמידית ביום ובלילה, כמו שהזהירו חז"ל (כתובות מו.) שלא ירהר אדם ביום ויבא לידי טומאה בלילה. ומה גם שכדי להגיע לשמירת הברית צריך לעסוק בתורה יומם ולילה, כמו שכתב הרמב"ם (הלכות איסורי ביאה פכ"ב הכ"א) אין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה. ומעתה שפיר דרשו חז"ל אם לא בריתי יומם ולילה על המילה ועל התורה, כי שניהם נוהגים ביום ובלילה, והא בהא תליא, דאי אפשר לקיים מצות מילה בשלימות ולהנצל מפגם הברית, מבלעדי עסק התורה ביום ובלילה, עכ"ד. (ועיין בב"ח יו"ד סי' ר"ס).

וכמו כן הוא סגולת התפילין, שצונו להניח על היד שהוא נגד הלב לשעבד בזה תאות ומחשבות לבינו לעבודתו ית"ש ועל הראש נגד המח שהנשמה שבמח יהיה משעבד לעבודתו ית"ש.

וזה שאמר רבי יוחנן היכי דמי חילול הש"ם, מה הן הגורמים לפגם חטא זה שהוא חילול הש"ם השמות הקדושים, ולזה אמר שהפגם נגרם על ידי שהולכים בלא תורה, שהוא מתשת כח היצר, וכמו שאמרו חז"ל (קידושין ל.) בראתי יצר בראתי תורה תבלין, וכמו כן אם הולכים בלא תפילין אשר סגולתה הוא לשעבד הלב והמח שיהיה לו לאדם רק מחשבות והרהורים קדושים, על ידי זה יכולים להגיע לעבירות חמורות ר"ל. אבל מי שעוסק בתורה והולך בתפילין זוכה להתגבר נגד כח היצר ולשמור על השמות הקדושים שלא יתחללו ח"ו.

והנה כבר האריכו בספרי קודש להמליץ טוב על בני ישראל דגם על חטא הנורא הזה מועיל תשובה, וכל אחד לפי דרכו מיישב דבזמנינו אלה עיקר התשובה הוא שהאדם ישים אל לבו ויתחרט בחרטה גמורה ולב נשבר, ויקבל על עצמו שלא ישוב לכסלה עוד, ולא התענייתים וסיגופים הם העיקר, אלא שיעזוב אדם דרכו ויקבל על להבא לשמור עצמו כראוי. ואף אנו נימא בה מילתא למצוא דרך תשובה גם על חטא זה שהוא בכלל חילול השם, והוא על פי מה שהביא הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זללה"ה בשם אביו הרה"ק מהר"י זללה"ה כי מה שאינו מועיל התשובה בלבד על ד' חילוקי כפרה, הוא דוקא אם עושה תשובה על ידי תעניות וכדומה בלא תפלה, אבל בתפלה ותחנונים לפני השי"ת, ודאי אין לך דבר שעומד בפני התפלה, והוא כמו שאר צרכי העולם שמתפללים לפני השי"ת והוא עונה. ולזה אמרו בגמרא (יומא פו.) היכי דמי חילול השם וכו' אמר אביי לא שנו אלא באתרא דלא תבעי אבל באתרא דתבעי לית לן בה, פי' לא שנו אלא באתרא דלא תבעי, שאינם מתפללים על דרך הכתוב (ישעיה כא יב) אם תבעיון בעיו, אבל באתרא דתבעי, שמתפללים עם התשובה, לית לן בה, שאין לך דבר העומד בפני התפלה, עכ"ד. ומעתה מה שאמרו בזה"ק דאינו מועיל תשובה על חטא זה, זהו דוקא תשובה לבד בלי תפלה ואפילו אם הוא בתעניתים, אבל תשובה יחד עם תפלה שמועיל על ד' חילוקי כפרה, מועיל גם לכפר על חטא החמור הזה שהוא בכלל חילול השם, וכאשר האדם עושה תשובה בשלימות ושופך שיח לפני אדון כל, בודאי שהקב"ה מקבל התשובה בשלימות ועולה לנחת רוח לפניו יתברך.

ובזה יתבארו הרמזים בפסוק זה ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו, פתח בתיבת ואל"ה שהוא בגימטריא מ"ב, לרמז על מ"ב ימי השובבי"ם המתחילים בפרשה זו, [וידוע מה שפירש מרן דו"ז זללה"ה בדברי יואל בפרשתו (עמוד יט) על מאמרם ז"ל (יומא יט):] ודברת במ ולא בדברים בטלים, כי

ב"ם רמזו על מ"ב ימי השובבי"ם, שצריכין להודרו שיהא עיקר דיבורו בימים אלו בתורה ובתפלה וחשבון הנפש ולא לבטלם בריקניא בדברים בטלים]. ורמז בסופי תיבות של מצרימה את יעקב איש וביתו, תשוב"ה, ובסופי תיבות של בני ישראל הבאים מצרימה, מיל"ה, להורות דהימים הללו מסוגלים לתשובה על פגם הברית, ואף שבזה"ק הפליגו מאד על חומר העון הזה שאינו מועיל תשובה, מכל מקום תשובה ביחד עם תפלה מועיל לכפר על חטא זה, ולזה רמז ו'אלה שמות בני ישראל הבאים, ר"ת עולה שיח"ה, אין שיחה אלא תפלה, להורות דעל ידי תשובה ביחד עם תפלה שישפוך האדם שיחו לפני אביו שבשמים, בודאי יזכה שיתכפר גם חטא המר הזה.

ואולי לכוונה זו רמז באגרא דכלה בפרשתו ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה, סופי תיבות תהלי"ם. להורות דבימים הללו המסוגלים לתשובה, צריכים גם להתאסף בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ולהרבות בתפלה ותחנונים ובאמירת תהלים לפני הקב"ה, ועל ידי זה בודאי יעזור השי"ת ויקבל תשובת עמו ישראל שיהיה תשובה בשלימות.

ויעזור השי"ת שיהיה לנו הזכיה בשבועות הללו ימי השובבי"ם לפעול ולתקן מה שפגמנו ומה שחטאנו נגד הבוכ"ע, כל אחד יודע נגעי לבבו, כל אחד יודע מצבו לפי בחינתו כמה הזניח לשמור עצמו בקדושה, וכל אחד יש לו מה שהוא צריך לתקן, ולזה צריכים להרבות בתשובה לפני הקב"ה, והעיקר הוא חרטה על העבר, יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו, לעזוב כל ההרהורים רעים, ומהיום והלאה יקבל על עצמו לעסוק בתורה ולהרבות בתפלה ותחנונים לפני הקב"ה, ועל ידי התשובה בשלימות בלב נשבר יהיה הקב"ה חנון המרבה לסלוח, וכפר על כל עוונותינו, כי אין לך דבר העומד בפני התשובה, והשי"ת יקבל תשובת בני ישראל ברחמים וברצון, ונזכה להתרוממות קרן התורה וישראל ובהתגלות כבוד שמים עלינו כב"א.

קרו שנה נישואים "ברך משה" רחמי צבי סאטמאר

ע"ש כ"ק רבינו הקוה"ט מרן משה בן הגה"ק רבי חיים צבי זיעוועכי"א

קרית יואל - בני ברק

המטרה: להמציא הלוואות גדולות בתשלומים נוחים ביותר לאנ"ש שהגיע זמן כלולות בניהם בשעמו"מ

"נפש חי"ה"

ע"ש הרבנית הנדקת
מרת חי' מייזליש ע"ה
בת מרן רבינו משה ז"ל
נלב"ע ח"י שבט תשנ"ג
☆☆☆

"חסדי מנחם משה"

ע"ש
ר' מנחם משה גאנץ
ז"ל
ב"ר דוב ז"ל
נלב"ע י"ג מנחם אב תשנ"ב
☆☆☆

"תהלה לדוד"

ע"ש ר' משה דוד
מעלער ז"ל
ב"ר יחזקאל משולם ז"ל
נלב"ע י"א תשרי תשמ"ח
☆☆☆

"אב"ן ישראל"

ע"ש ר' אברהם נתן
בערנאט ז"ל
ב"ר ישראל ז"ל
נלב"ע מ"ז חשוון תשנ"ז
☆☆☆

"ציון לנפש חיה"

ע"ש ר' בן ציון בנעט
ז"ל ב"ר ישראל צבי ז"ל
נלב"ע ט' שבט תשנ"ג
ווגתו מרת חיה ע"ה
ב"ר יהושע ז"ל
נלב"ע י"א סיון תשנ"ה
☆☆☆

"חסדי בא"ר"

ע"ש ר' אלכסנדר
בנעט ז"ל ב"ר עזרא ז"ל
נלב"ע כ"ג ניסן תשנ"ז
ווגתו מרת רייזל ע"ה
ב"ר אפרים ז"ל שמעון
נלב"ע ה' סבת תשנ"א
☆☆☆

משאת חיים

ע"ש ר' חיים גרין ז"ל
ב"ר מרדכי מנחם ז"ל
נלב"ע כ"א אדר א' תשמ"ח
ווגתו מרת אלטע
שינדל ע"ה
ב"ר משה אליהו ז"ל
נלב"ע י"ב ניסן תשנ"ג

"ברכת מזל טוב"

הגנו משגרים ברכת מז"ט חמה ולבבית לאנ"ש החשובים כל אחד בשמו יבורך

הרה"ג ר' סנדר ערלאנגער שליט"א

לנישואי בתו ביום ראשון באולמי הוד והדר

הרב ר' ישראל שלו' גאלדבערגער שליט"א, ר"מ בישיבה"ק

ולאביו הרה"ח ר' יוסף גאלדבערגער שליט"א

הרה"ח ר' דוד גרין שליט"א

לנישואי עאצאיהם ביום שני באולמי ארמונות חן

הרה"ח ר' יעקב מיכאל היילברון שליט"א

ולאביו הרה"ח ר' חיים היילברון שליט"א

הרה"ח ר' שניאור זלמן טאבאק שליט"א

ולחותנו הרה"ח ר' משה עסטרייכער שליט"א

לנישואי עאצאיהם ביום רביעי באולמי התמר

הרב ר' צבי זי"ס שליט"א, ר"מ בישיבה"ק

לנישואי בנו ביום רביעי בלאנדאן

הר"ר שלום ראזמאן הי"ו

ולאביו הרה"ח ר' שמואל צבי ראזמאן שליט"א

להכנס בנו, נכדו הב' מנחם מענדל ני"ו לעול המצוות

הר"ר ישעי' גאלדשטיין הי"ו

להולדת בתו - קידושא רבא בבית מדרשינו בזכרון מאיר

"חסדי שלמה זלמן"

ע"ש ר' שלמה זלמן ז"ל
בן ר' מרדכי וורצבערגער ז"ל
נלב"ע ה' כסלו תשמ"ב
☆☆☆

"חסדי ישראל יעקב"

ע"ש ר'
ישראל יעקב אייזנבערגער ז"ל
נלב"ע ט"ז אייר תשנ"ז
ואביו ר' נתן נטע ב"ר מנחם
מענדל ז"ל ב"ר סיון תשנ"ה
ואמו מרת דינה ע"ה
ב"ר יעקב ישראל הלוי ז"ל
נלב"ע כ"ט תמוז תשנ"ג
☆☆☆

"חסדי שמואל וחנה"

ע"ש
ר' שמואל זאב לעוו ז"ל
ב"ר יעקב דוב ז"ל
נלב"ע ג' תשרי תשנ"ח
ווגתו מרת חנה ע"ה
ב"ר חיים משה ז"ל
נלב"ע י"ב חשוון תשנ"ז
☆☆☆

"אנשי חי"ף"

ע"ש
ר' אביגדור פרידמאן ז"ל
ב"ר נחמ' ז"ל
נלב"ע ז' שבט תש"ג
ווגתו מרת חנה לאה ע"ה
ב"ר יעקב פרענקל מנ"ח ז"ל
נלב"ע ב' אולול תשמ"ג
☆☆☆

"צביא מרו"ם"

ע"ש ר'
צבי אלימלך געלבמאן ז"ל
ב"ר אברהם ז"ל
נלב"ע ד' אולול תשנ"ט
ווגתו מרת ברוינדל ע"ה
בת ר' מרדכי מנחם ז"ל
נלב"ע כ"ה תמוז תשנ"ט
☆☆☆

"אפריון נמטו' לר'

שמעון
ע"ש ר' שמעון דאסקאל ז"ל
בן ר' שניאור זלמן ז"ל
נלב"ע ז' מנחם אב תשנ"ח
☆☆☆

"זכרון חיים צבי"

ע"ש ר' חיים צבי שווארץ ז"ל
ב"ר חוקי איתמר טובי' ז"ל
נלב"ע י"ג כסלו תשנ"ה
☆☆☆

"ממכון שבתו

השניח"